

NAŠA LUČ

M E S E Č N I K Z A S L O V E N C E P O S V E T U

JANUAR 2024

letnik 73, številka 1



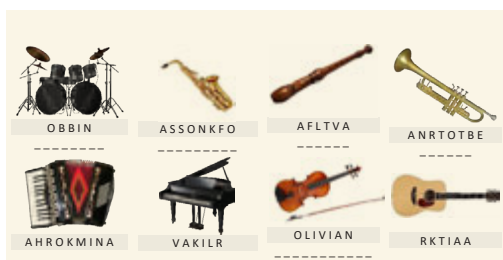
4

POGOVOR S P. BERNARDINOM SUŠNIKOM
Ljudje pričakujejo odločno besedo



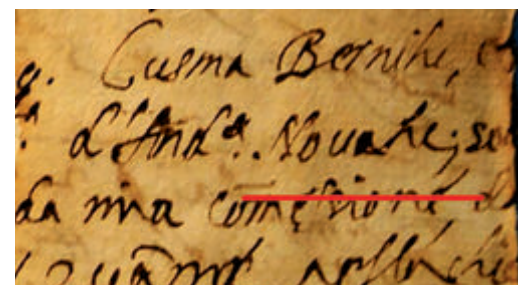
8

JEZIKOVNI KOTIČEK
Glasbenik



14

ZNAČILNI SLOVENSKE PRIIMKE
Novak, novi priimek



IN SLOVENIJA

Slovensko zamejstvo

V 4 DRUŽABNIH IGRAH

**Koliko poznate Slovenijo in njeno zamejstvo?
Bi ju radi spoznavali na zabaven način?**

Rafaelova družba je skupaj z založbo Družina izdala **komplet družabnih iger** z imenom Slovensko zamejstvo in Slovenija v 4 družabnih igrah, ki na prijazen in zabaven način omogočajo **spoznavanje temeljnih pojmov, zgodovine, zamejskih narečij in krajev.**



Ulgari
KAJ, KJE, KAKO, KDAJ



ZALOŽBA
DRUŽINA



2-8 igralcev

12+ let

≈ 30 min

39,90 eur

narocila@druzina.si
01 360 28 28

Izdelujemo rodovnike

tinomamic.eu

NAŠA LUČ

Glasilo Zveze slovenskih izseljenskih duhovnikov, diakonov in pastoralnih sodelavcev v Evropi za verska, kulturna in narodna vprašanja

Izdajatelj: Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov in Rafaelova družba • Založnik: Družina, SI-Ljubljana, p. p. 95 • Glavni urednik: Izidor Pečovnik, München, Nemčija • Odgovorni urednik: Lenart Rihar, Ljubljana • Uredništvo: Rafaelova družba, Naša luč, Poljanska c. 2, SI-1000 Ljubljana, tel.: 01/438 30 50, e-naslova: rafaellova.druzba@siol.net in lpecovnik@ebmuc.de • Uprava: Krekov trg 1, SI-1000 Ljubljana, tel. 01/360 28 28 • Jezikovni pregled: Vida Frelj • Revijo podpira vladni Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu.

CENA IZVODA: 3,60 EUR • CELOLETNA NAROČNINA ZA SLOVENIJO: 39,60 EUR • CELOLETNA NAROČNINA S POŠTNINO (pošiljanje iz Slovenije): Evropska zveza 69,30 EUR (77,00 EUR letalsko) • Švica 66,00 CHF • Velika Britanija 59,40 GBP (letalsko 66,00 GBP) • Avstralija 114,40 AUD (letalsko 126,50 AUD) • Kanada 102,30 CAD (letalsko 114,40) • ZDA 74,80 USD (letalsko 83,60 USD). V ceno je vštete 5 % davek na dodano vrednost in ustrezna poština, ki velja za pošiljanje z navadno redno pošto. • CELOLETNA NAROČNINA S POŠTNINO za letalsko pošiljanje je 77,00 EUR • PLAČILO NAROČNINE na transakcijski račun pri NLB dd.: 02014-0015204714, DRUŽINA, d.o.o., s pripisom za Našo luč, IBAN SI56 0201 4001 5204 714, SWIFT LJBAS12X

Oblikovna zasnova: Klemen Kunaver • Grafična priprava: Družina d. o. o. • Kanjavec iz Zadnjice, foto: Samo Kham • Tisk: tiskano v Sloveniji.

Rafaelova družba, Naša luč, Poljanska 2, SI-1000 Ljubljana, tel.: (+386) 1 438 30 50, e-naslov: rafaellova.druzba@siol.net
www.rafaellova-druzba.rkc.si • Poslovni račun pri NLB d. d.: 02014-0253581535, voditelj: Lenart Rihar

Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov, diakonov in pastoralnih sodelavcev v Evropi

Landsberger Str. 39, 80339 München T *49 (0)89 221 941, M (*49) 175 2462 425, F 089 219 379 016 predsednik: Izidor Pečovnik

POGOVOR S P. BERNARDINOM SUŠNIKOM	4
Ljudje pričakujejo odločno besedo	
JEZIKOVNI KOTIČEK	8
Glasbenik	
SLOVENIJA, NAŠ SKUPNI DOM	
Premisleki, Novice	9
Slovenski absurdi	10
ZAKLADI SLOVENSKE UMETNOSTI	11
Dediščinski horizonti: 120 let Pokrajinskega muzeja Maribor	
FOTOTEKA RAFAELOVE DRUŽBE	12
Slovenski dom v Berzateguiju	
RAFAELOVA DRUŽBA	13
Ostanimo modri!	
ZNAČILNI SLOVENSKI PRIIMKI	14
Novak, novi priimek	
ŽUPNIJE	14
ZGODBA	23
KRIŽANKA / MALO ZA ŠALO	24

Naj nas božič poveže!



Ta noč, ta sveta noč, je noč skrivnosti, ki želi stopiti v nas same, v čudovite spomine, ki ožarjajo sedanost. Božična noč ima nekaj otroškega in je del najglobljih spominov vsakega človeka. Čudovito je, da se najbolj navaden dogodek, ki razsvetljuje vsako človeško misel, ukorenini v obzorje otroštva zaradi svoje privlačnosti, svoje skrivnosti in dobrote. Radostno je, da prav v vsakem človeku na našem planetu ta noč in dogodki praznovanja te noči vzbudijo pripravljenost slišati, odkriti, sodelovati in soočiti se s skrivnostmi, kakršne kristjani iz roda v rod doživljamo to noč. To je noč, v kateri se človek, kdo ve zakaj, čuti boljšega, bolj pozornega, bolj odprtega za vse dobro in lepo. V tej noči se nam zgodi, da se nam ljudje, ki so nam blizu – ali pa tudi oddaljeni – zdijo lepši, boljši, da njihova obličja razodevajo sled Neskončnega.

Kdo je bil najbližji betlehemskega rojstvu? Pastirji, brezdomci, ubogi, ljudje, ki jih je uradno judovstvo imelo za manjvredne in nepomembne. Bili so zato na obrobju družbe – in prav med njimi je zasijala zvezda, znanilka Gospodovega rojstva.

Kaj nam govori glavni prizor? Marija rodi v zakotnem hlevu in položi otroka v živalske jaslje. Lukovo poročilo je zelo trpko! Marija je povila dete in ga položila v jaslje ... Čeprav smo mi to resničnost olepšali s človeško domišljijo: jaslice, osliček, romantičen večer ... Kristus je bil vse življenje brez doma; okrog njega se je vedno širila tudi tema nasprotovanja, velikaši in vase zagledani pomembneži tistega časa so se Jezusa želeli znebiti, preveč jim je s svojo milino in dobroto spravešal vest ...

Dragi rojaki, naj nas letošnji božični prazniki še bolj povežejo med seboj, da bi v medsebojni bližini doživeli radost in Luč, ki ju na svet prinaša novorojeni Odrašenik Jezus Kristus. Iskrena hvala vam za vašo zvestobo Bogu, jeziku, kulturi in domovini.

Naj bo leto, ki prihaja, polno upanja, veselja in radostnih pričakovanj, saj nas dobri Bog vedno znova preseneča s svojo bližino in milino. Obilo Božjih blagoslovov in prijetnih srečanj želim! Naj nas v teh prazničnih dnevih spodbujajo in radostijo verzi iz Prešernovega Krsta pri Savici:

Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi!

Tako so peli angelcev glasovi

v višavah pri Mesijasa prihodi;

da smo očeta enega sinovi,

ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi,

da ljubiti mor' mo se, prav' uk njegov.

Dr. Anton Jamnik, škof, predsednik Koordinacije za Slovence v zamejstvu in po svetu pri Slovenski škofovski konferenci

ZVEZA SLOVENSkih IZSELJENSKIH DUHOVNIKOV, DIAKONOV IN PASTORALNIH SODELAVCEV V EVROPI

ANGLIJA
SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA LONDON
62, Offley Road, LONDON SW9 0LS
T/F (*44) 020. 7735 6655
M +44 736 53 53 900
http://www.skm-london.org.uk
e-naslov: info@skm-london.org.uk

AVSTRIJA
SLOVENSKI PASTORALNI CENTER DUNAJ
Einsiedlergasse 9-11, 1050 WIEN
M (*43) (0)660-657-94-33
duhovnik: Matija Tratnjek
e-naslov: info@spc-dunaj.net
www.spc-dunaj.net

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA GRADEC
Mariahilferplatz 3, 8020 GRAZ
T (*43) 0316. 7131 6924
župnik: p. mag. Jože Lampret OFMConv

PREDARLSKO
oskrbuje: mag. David Taljat (glej Švica)

SLOVENSKA KAT. MISIJA ŠPITAL
Drau Marienkapelle, Villacherstr., SPITAL
župnik: mag. Jože Andolšek
Št. Primož 65, 9123 Št. Primož
T (*43) 042. 3927 19

BELGIJA, NIZOZEMSKA IN LUKSEMBURG

SLOVENSKI PASTORALNI CENTER BRUSELJ
Av. de la Couronne 206
1050 Bruxelles / Ixelles
T (+32) 02. 64 77 106
M (*32) 0489. 783 532
župnik: dr. Zvone Štrubelj
e-naslov: zvones@gmx.de

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA EISDEN
Guill. Lambertlaan 36, BE 3630 EISDEN
T/F (*32) 089. 7622 01
župnik: Gregor Semrl
e-naslov: semrl.gregor@gmail.com

FRANCIJA
DELEGATURA – AUMÔNERIE NATIONALE DES SLOVÈNES DE FRANCE
Moulin de Thicourt, 57380 THICOURT
Tel – Fax (*33) 03. 8701 0701
e-naslov: kaminjoseph@aol.com

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA PARIZ
Slovenske maše so v cerkvi sv. Filipa in Jakoba v Chatillonu
župnik: dr. Zvone Štrubelj (glej SPC Bruselj)
diakon Ciril Valant: 32, rue de la Guilloire,
78720 La Celle les Bordes. Tel: 01 34 85 26 66
e-naslov: valant.ciril@wanadoo.fr

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA MERLEBACH
14, r. du 5 Decembre, 57800 MERLEBACH
T (*33) 03. 8781 4782,
T mljn (*33) 03. 8701 0701
župnik in delegat: Jože Kamin,
e-naslov: kaminjoseph@aol.com

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA NICA
Vse informacije pri delegatu J. Kaminu (glej zgoraj)

HRVAŠKA
SLOVENSKA KATOLIŠKA SKUPNOST ZAGREB
oskrbovana iz Slovenije. Informacije:
dekan Anton Trpin, T (*386) 07 338 00 15
Trubarjeva 1, 8310 Šentjernej
e-naslov: zupnija.sentjernej@rc.kc.si

ITALIJA
SLOVENSKA KATOLIŠKA SKUPNOST RIM
Via Appia Nuova 884, 00178 ROMA
T (*39) 06.7184 744, F 06. 712 99 910

SLOVENSKA KATOLIŠKA SKUPNOST MILANO
cerkev Corpus Domini, ul. Canova 4
informacije: Karel Bolčina, M (*39) 338 195 8889
e-naslov: donkarel@tiscali.it

NEMČIJA
KOORDINACIJA DUŠNEGA PASTIRSTVA SLOVENCEV PO SVETU
Dori Pečovnik
govorec za Slovence pri NŠK
Landsberger Str. 39, 80339 München
M *49 (0)175 2462 425
e-naslov: dori.pecovnik.berlin@gmail.com

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA BERLIN
Kolonnenstr. 38, 10829 Berlin
župnik: Dori Pečovnik
T *49 (0)1752462 425
e-naslov: dori.pecovnik.berlin@gmail.com

SLOWENISCHE KATH. SEELSORGE FRANKFURT
Hühnerweg 25, 60899 Frankfurt
Trenutno ni slovenske maše.
Informacije pri koordinatorju.

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA ESSEN
Ukinjena. Informacije pri koordinatorju.

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA MANNHEIM
Ukinjena. Informacije pri koordinatorju.

SLOVENSKA KATOLIŠKA ŽUPNIJA STUTTGART
Staffenbergstr. 64, 70184 STUTTGART
T (*49) 0711. 2328 91, M 0178. 4417 675
F (*49) 0711. 2361 331
www.skm-stuttgart.de
župnik: Aleš Kalamar
T (*49) 0711. 5489 8064, M 0176. 8450 9228
e-naslov: aleskalamar@gmail.com
župnik v pokoji: Martin Retelj
e-naslov: reteljmartin@gmail.com
T *49 (0)173 4772 422

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA AUGSBURG
Ottmarsgäßchen 8, 86152 Augsburg
T/F (*49) 0821. 979 13, M 0173.5937 313
župnik: Roman Kutin
e-naslov: roman.kutin@gmx.net

SLOVENSKA KATOLIŠKA ŽUPNIJA ULM
Neunkirchenweg 63 A, 89077 ULM
župnik: Roman Kutin (glej Augsburg)

SLOVENSKA KATOLIŠKA ŽUPNIJA MÜNCHEN
Landsberger Str. 39, 80339 München
T *49 (0)89 221 941, F 089 219 379 016
e-naslov: slowenischsprachige-gemeinde.muenchen@ebmuc.de
župnik Dori Pečovnik
e-naslov: lpecovnik@ebmuc.de
T *49 (0)175 2462 425
e-naslov: dori.pecovnik.berlin@gmail.com
diakon Ralph Prausmüller
e-naslov: ralphprau@gmail.com

SRBIJA
SLOVENSKA KATOLIŠKA SKUPNOST BEOGRAD
Župa sv. Cirila i Metoda
Požeška 35, 11030 BEOGRAD
T (+381) 11 30 56 120
MT (*381) 665 105 509
župnik: Lojze Letonja CM
e-naslov: lojze.letonja@gmail.com

ŠVEDSKA
SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA GÖTEBORG
Parkgatan 14, 411 38 GÖTEBORG
M (+46) (0)708 278757
T (+46) (0)31 7115421
župnik: Zvonko Podvinski
e-naslov: zvone@telia.com;
zvone.podvinski@rc.kc.si

ŠVICIA-LIECHTENSTEIN
SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA ZÜRICH
Naglerwiesenstrasse 12, 8049 ZÜRICH
T 0041 (0)44 301 31 32, M 0041 (0)79 7773 948
spletna stran: www.slomisija.ch
župnik: mag. David Taljat
e-naslov: slomission.ch@gmail.com

Ljudje pričakujejo odločno besedo

Pogovor s p. Bernardinom Sušnikom, dolgoletnim urednikom revije za Slovence v ZDA Ave Maria

> **Najbolje, da za začetek predstaviš sebe in svojo družino iz rojstnega leta 1935, ko si prejel krstno ime Jurij.**

Rojen sem bil v ljubljanski porodnišnici, v Leonišču. To je bila cerkvena ustanova in verjetno jo je izbral moj oče prek svojega strica, kanonika Ivana Sušnika. Tam me je krstil bežigraski župnik p. Kazimir Zakrajšek, ki takrat ni mogel vedeti, da krščuje svojega naslednika. Po dolgih desetletjih sem namreč prevzel uredništvo revije Ave Maria, ki jo je on ustanovil in urejal v Združenih državah Amerike. Tako je prvi urednik krstil zadnjega, saj sem ravno jaz moral po 108 letih z decembrom 2016 zaključiti izdajanje tiskane revije.

V družini smo bili takrat trije: oče Stanko, mama Tonka in jaz. Čez tri leta je prišla sestra Urška. Kasneje je bil še en otrok, ki je bil mrtev rojen. Deset let za menoj, leta 1945, je prišel še brat Andrej.

> **Bili ste ljubljanska meščanska družina.**

Recimo temu tako, čeprav je bil oče doma iz Škofje Loke. Mati je bila po očetu tudi Škofjeločanka, njena mati je bila pa rojena na Češkem, v avstrijski družini. Njen stari oče je bil avstrijski oficir, veterinar. Stara mati je zaradi selitev vojske prišla v Slovenijo pri šestih ali sedmih letih. Imela se je za Slovenko, čeprav je odlično govorila češko in z našo materjo sta govorili češko, kadar naj kaj ne bi bilo za otroška ušesa.

> **Kaj je bil tvoj oče pred vojno?**

Moj oče je bil v službi pri Vzajemni zavarovalnici. Končal je trgovsko šolo, potem je s pomočjo strica – kanonika Sušnika, ki je bil med ustanovitelji Vzajemne zavarovalnice – prišel v to službo kot popoln začetnik. Najprej je bil samo cenilec, kar je bilo dokaj nizko mesto. Po ustanovitvi podružnice v Sarajevu pa so njega še zelo mladega imenovali za tamkajšnjega direktorja. To bilo leta 1922, ko je imel 21 let. To območje je bilo takrat zavarovalniško povsem nepokrito. Oče je bil eden redkih, ki so imeli v Bosni avto; pridobili so številne zavarovance. Pri prvi kontroli se je pokazalo, da je bilo poslovanje odlično, da so se vsi računi ujemali do pare. To je bil povod za to, da so ga poklicali nazaj v Ljubljano, kjer je postopoma napredoval do ravnatelja požarnega oddelka. Zanimivo je bilo, da so v Vzajemni zavarovalnici postavili tri mlade fante za direktorje – takrat so jim rekli ravnatelji – treh oddelkov. To so bili požarni, življenjski in karitas. Eden od ravnateljev je postal Ivan Martelanc (*predstavljen v Zaveza, št. 4, op. p.*). To je bil oče Jošta Martelanca, ki se je po vojni umaknil v Argentino, kasneje uredil Slovenik v Rimu, umrl pa kot blejski župnik. Drugi je bil Avgust Novak, ki se je po vojni umaknil v ZDA in je dolgo časa živel v New Yorku. Za generalnega direktorja so postavili starega gospoda Josipa Pehanija, da bo mlade malo držal nazaj. Dobro jim je uspelo in na pobudo mladih so začeli razmišljati o zidavi nove stavbe, palače. Sklepali so, da bodo s tem pokazali, da imajo sredstva, kar bo pritegnilo zaupanje novih strank. In tako je nastala Plečnikova zgradba na vogalu Miklošičeve in Masarykove. Res se je izkazalo, da je z novo stavbo začelo število zavarovancev rasti. To je bila res solidna zavarovalnica. Na primer: nekoč je na Blokah pogorela cela vas. Večina je bila zavarovana pri njihovi zavarovalnici

in direktor Pehani je naročil avto, se odpeljal tja in ljudem na mestu vse izplačal v gotovini.

> **Kako ste pričakali konec vojne?**

Zavarovalnica je delovala praktično do konca vojne, potem pa so tovariši ves stari kader odstranili. Oče je bil dve leti brez službe. Eden izmed sosedov, Šinkovec, je imel novo posestvo in sadovnjak v Podutiku, kjer je oče delal, da nas je preživel. Kasneje se je spet zaposlil v različnih podjetjih, vrstnega reda se ne spomnim. Z denarjem je znal delati, ga pridobiti in tudi izterjati. Pri Elektrogospodarstvu, kjer je bil neuradno še vedno šef elektroinženir in šahist dr. Milan Vidmar, so delali tudi za slovanski jug, ki ni nič plačeval. Vidmar je ugotovil, da zna naš oče take stvari urediti, in ga je vzel. Je bil zelo uspešen in sta se tudi z Vidmarjem dobro razumela. Včasih je prišel k očetu in mu rekel: »Oče Sušnik, moja *helebarda* (tako je rekel svoji ženi – mislim, da je bila Helena) mi je ves denar pobrala, vi imate gotovo kaj črnega fonda.« »O,« je rekel oče, »gospod profesor, črni fond je kazniv!« »Že, že, ampak boste pa ja kaj posodili.« In je posojal Vidmarju, kar mu je ta tudi pošteno vrnil. Tako sta čisto dobro *orala* skupaj. Enkrat samkrat se je Vidmar vtaknil v privatne zadeve, ko je zvedel, da sem jaz bogoslovec in sem šel v samostan. Očeta je nekaj dregnil na ta račun. Takrat pa mu je oče naravnost povedal: »Gospod profesor, tukaj sem jaz v službi. Če imate kaj povedati glede mojega dela, prav. Kar pa zadeva mene in mojo družino, to se pa vas ne tiče.« Potem se je Vidmar opravičil. Kakor je bil po svoje posebnejš, je bil poštenjak.

> **Je kaj spominov iz otroštva v predvojnih časih?**

Prav veliko se ne spomnim. Še preden sem prišel na svet, je oče že imel svojo hišo za Bežigradom. Kupil jo je, preden se je poročil. Oženil se je sorazmerno pozno, star je bil 33 let. Imeli smo tudi vrt, kjer sva se s sestro igrala. Živeli smo zelo skromno, meso smo jedli morda dvakrat na teden. Denarja je sicer bilo pri hiši dovolj, oče je dobro zaslužil, tako da si je za šest mesečnih plač lahko kupil Fiata Topolino, najmanjši avto takrat. To je bil dvosedežni avto, zadaj je imel samo klop za prtljago, ampak otroci smo lahko tam čisto lušno sedeli. Pred zimo so avto dvignili od tal, da se niso gume kvarile, in je do pomladi počival. Cest niso plužili, to bi bil velik luksuz. Z mamo sta šla nekajkrat tudi na daljše potovanje. Enkrat ali dvakrat sta šla s tem avtom z neko družino v Pariz. Nekoč sta na poti nazaj kupila še zadnji bencin v Münchnu in srečno prešla mejo, tik preden je Hitler vse skupaj zaprl. Ta avto je pozneje dobesedno ukradel zdaj zelo cenjeni Zdenko Roter, ki je v resnici velika baraba. Prišel je z oboroženim spremstvom in ga odpeljal naravnost iz garaže.



p. dr. Bernardin Sušnik, foto: Tamino Petelinšek

Ko sem bil star štiri leta, je bil v Ljubljani Mednarodni kongres Kristusa Kralja. Tiste dni je pri nas bival očetov brat Janko, ki je bil župnik v Mengšu. Spominjam se, da smo šli vsi na kongres in še danes vem, kje na štadionu je bila tribuna, kjer smo sedeli.

> **Se spomniš, kdaj sta se prvič srečala z arhitektom Jožetom Plečnikom?**

Precej pozneje. Moralo je biti med vojno. Oče je bil takrat šef finančnega oddelka pri Mestni občini Ljubljana, v mestnem svetu. To so bile takrat častne službe. Tudi župan Juro Adlešič je imel svojo advokaturu, od katere je živel. Med drugim so načrtovali Žale. Takrat smo točno ločili: pokopališče je bilo Sv. Križ, Žale so bile pa tam, kar se danes imenuje Plečnikove Žale. Oče je predlagal, da bi angažirali Plečnika, da bi naredil načrt za ureditev, in je res to prevzel. Takrat sem jaz nekajkrat nesel očetovo pismo Plečniku, ki me je vljudno sprejel. Pozneje pa se nisem z njim nikoli osebno srečal.

> **Vojni čas je prišel z letom 1941. Takrat je bilo življenje v Ljubljani precej drugačno od tistega na vasi.**

To drži, vendar otroci o tem nismo nič vedeli. Pouk v šoli je normalno potekal, dokler so bili tu Italijani. Na splošno so vse slovenske šole pustili, tudi univerzo. Tudi ko so po letu 1943 Nemci zasedli Ljubljano, se ne spomnim, da bi kdaj pouk izostal. Edini problem so bili alarmi za zračni napad. Takrat smo morali teči v zaklonišče ali na kakšen drug varen kraj. Vzajemna zavarovalnica je imela v kleti javno zaklonišče in sem bil večkrat tam. V šolo smo hodili peš, jaz sem hodil na Vadnico na vogalu Resljeve in Komenskega ulice. Velikokrat sem šel s staro materjo *na plac*. Tam je imela svojega mesarja, in kadar sem šel z njo, sem vedno dobil šunkenžemljo, žemljico s tanko rezino šunke. To se mi je vtisnilo v spomin. Kadar smo šli v Škofjo Loko na obisk v času kolin, smo dobili kakšno klobaso, ker je bila v očetovi rojstni hiši stoletja stara gostilna, ki so jo pozneje morali zapreti. Zaprla jo je zadnja

iz očetovega svaštva Minka Debeljakova, sestra Tineta Debeljaka. V šestdesetih letih je to gostilno zaprla zaradi previsokih davkov. Kasneje so sicer pritiskali nanjo, naj jo ponovno odpre, a je rekla: »Prej ste mi nagajali, zdaj pa jaz nočem.« Pa je bila zadeva rešena.

> Domnevam, da se iz otroštva ne spomniš psihoze, ki jo je takrat povzročala revolucija v Ljubljani. Ti je kasneje oče kdaj pripovedoval, ali je njega kaj skrbelo?

Ničesar takega nisem doživljal. Očeta pa je zelo skrbelo, ampak doma tega ni kazal. Marsikaj mi je povedal kasneje, ko sem odrasel. Občutili smo, da je med vojno denar sicer bil, ampak dobilo se ni nič. Vse je bilo na karte. Še danes ne maram mleka, ker ga takrat, ko bi ga maral, ni bilo. Masla nismo videli, ker nismo smeli iz Ljubljane. Oče je šel nekoč službeno nekam iz mesta in je prinesel kmečko maslo. To je bil velik praznik! Praznik je bil tudi, če smo dobili vsaj konjsko meso. Tisti, ki tega niso doživeli, si to težko predstavljajo.

> Kaj pa politični pritisk, ga je oče kdaj občutil? Saj se je gibal v družbi, proti kateri so se borili takratni revolucionarji.

Za obdobje vojne ne vem. Imel je pa probleme po vojni. Takrat so mu naprtili proces, ampak se je čudežno obrnilo. Vse priče, ki jih je sodišče zbralo proti njemu, so namreč govorile njemu v prid. Tako da jim ni kazalo drugega, kot da so ga oprostili. Smo pa takrat doma veliko molili in temu je oče pripisal svojo rešitev. Kljub oprostitvi je bil obsojen na dve leti izgube službe in pravic. Doma so nam v hišo naselili stranke, od katerih je zadnja odšla šele v poznih 70-ih letih.

> Ob koncu vojne ste živeli v relativnem pomanjkanju zaradi očetove izgube službe. Si se zato kmalu odločil, da greš k frančiškonom?

Ni bilo tako kmalu, je minilo kar pet let. Bilo je tako: za Bežigradom so bili takrat že frančiškani, mene je krstil takratni župnik Zakrajšek in oče je veliko sodeloval v fari. Takrat so zidali prosvetni dom in spomnim se, da sta se z župnikom po maši dobila tam med staro cerkvijo sv. Krištofa in farovžem. Danes je to približno tam, kjer je obelisk na Gospodarskem razstavišču. Potem so se razmere spremenile. Župnik Zakrajšek se je umaknil v Ameriko in oče se je odločil, da bomo raje hodili k frančiškonom v mesto, a kuverta z darom je še vedno vsak mesec romala za Bežigrad. Pri Tromostovju sem ministriral. Ujel me je brat Kanizij, ki je bil sijajen organist in neverjeten pedagog, in s sestro sva začela peti na koro. Tam sem se bolje spoznal s patrom Engelhardom, ki je kasneje postal moj novomašni pridigar in družinski prijatelj. Zame je bilo popolnoma samoumevno, da grem tudi jaz v kloster in sem šel.

> Šel si pa v Novo mesto.

Takrat je bil noviciat v Novem mestu, star sem bil 15 let, kar je bil minimum. Provincial je bil takrat p. Teodor Tavčar na Viču, ki mi je na mojo prijavo odgovoril, kdaj in kje naj se zglasim. Tako sem šel v Novo mesto. Tam je bila 4. septembra 1950 preobleka in po enem letu smo bili štirje: Hieronim Žveglič, ki je postal pozneje predsednik Mohorjeve družbe, Feliks Anžel, ki je bil kasneje dolga leta na Brezjah gvardijan in rektor svetišča, ter Albin Černenšek, ki je odšel v Maribor. Danes so vsi trije že pokojni. Novomeški kloster je bil takrat stara stav-

ba, polna strank, študentov in še nas, gimnazijcev. To okolje ni nič slabo vplivalo na nas. Razvijeni tudi nismo bili. Zadrževali smo se doma, ven smo šli le nekajkrat, včasih na kakšen pogreb. Samostan stoji na skali nad Krko in poleti smo se smeli iti novinci vsak dan po kosilu kopat. Ob treh popoldne, ko je bil oficij, smo morali biti skupaj z magistrom, p. Karlom, že nazaj. Tako je vse lepo teklo in se nam ni nič nenavadno zdelo, da smo morali zgodaj vstati, da smo bili vedno doma, da smo imeli šolo, da smo veliko molili. Kor se je začel zjutraj ob četrčez pet. Je bilo drugače kot doma, vendar smo to sprejemali. Smejal sem se, ko so kasneje novinci tožili nad »terrorjem in disciplino«, ki se je morajo držati, ter česa vsega si ne morejo privoščiti.

> Kako je bilo z gimnazijo?

Doma sem končal štiri razrede gimnazije, v petega sem šel pa, kot je bila takrat navada, v Zagreb na škofijsko gimnazijo. Tam je bila klasična gimnazija stare sorte, ljubljanska je bila takrat samo še žalosten ostanek nekdanje škofijske klasične gimnazije. Grščino so takrat že odpravili, latinščina se je pa začela šele v tretjem razredu. Za vpis v peti razred sem moral delati diferencialni izpit iz latinščine in iz grščine, ki je bila čisto na novo. Takrat sem poznal le grško abecedo, ki me je je naučil Feliks v noviciatu. On je imel mariborsko klasično gimnazijo, kjer niso bili tako rdeče pravoverni, da bi odpravili vse to. Ko sem prišel v Zagreb, smo pri grščini že brali Ksenofonta. Treba je bilo iti skozi vso grško morfologijo in sintakso. Pa še iz francoščine sem moral delati diferencialni izpit, ker sem imel v Ljubljani angleščino. Je bila zmešnjava s tujimi jeziki. V Ljubljani smo se morali najprej učiti rusko, potem angleško, v Zagrebu pa francosko in tako naprej. Imeli smo sijajne profesorje, nekatere res odlične. Bili smo pa v klostru Slovenci med Hrvati, kar ni bilo nikoli dobro, poleg tega smo bili frančiškani v šoli med jezuiti, kar je pa sploh problem. Po enem letu sem pisal provincialu p. Teodorju, da bi raje delal gimnazijo v Ljubljani. Navdušeno mi je odgovoril, da bi bil tega zelo vesel, samo če si jaz upam. Pa sem si upal. Pravice javnosti šola tako ali tako ni imela, v spričevalu je bila pri predvojaški vzgoji ničla, ampak na to smo se vsi požvižgali. Tisti, ki nas je učil predvojaško, je bil neki rezervni oficir, ki nam je razlagal, da pride

beseda fortifikacija iz latinščine, mi smo pa takrat že Ovida v latinščini brali. Lepo vas prosim, saj to je bedasto!

> Kako je bilo v Ljubljani?

Najprej sem se prijavil na klasično gimnazijo, da bi tam naredil izpite za ta razred, ki mi ni bil uradno priznan, ampak me je tisti ravnatelj dobesedno ven vrgel. Takrat sta iz noviciata prihajala en Kamničan, ki je pozneje izstopil, in Filip Rupnik, danes pokojni, s katerim sva bila že prej sošolca v gimnaziji, le da je prišel v samostan leto za meno. Po naročilu provinciala sem šel prijaviti Filipa na *ta staro* uršulinsko gimnazijo, nato pa na *ta novo* Plečnikovo gimnazijo fanta iz Kamnika. Tam je bila direktorica Marija Kovač, sestra skladatelja Marjana Kozine. Z vpisom kolega ni bilo nobenih problemov. Ko sem bil pa že skoraj pri vratih, sem se obrnil in vprašal, če bi sprejeli tudi mene. V žepu sem namreč imel svoje spričevalo in ji ga pokazal – s pripombo, da gimnazija v Zagrebu nima pravice javnosti. Kovačeva je gledala, poklicala tajnico in slišal sem, da ji je rekla, češ če je bil tam odličen, bo tu vsaj prav dober. S Kovačevo sva se vseskozi odlično razumela. To je bila sijajna gospa. Francoščino nas je res dobro naučila, ne spomnim se, da bi kdaj jemali slovnico, zahtevala je samo govoriti, govoriti in napake je sproti popravljala.

> Kakšno je bilo pa življenje v ljubljanskem samostanu?

Po svoje zanimivo! Kleriki smo bili ločeni na bogoslovce in gimnazijce. Treba je vedeti, da je bilo pred drugim vatikanskim koncilom mnogo dejavnosti dovoljenih samo patrom: imeti litanije, imeti blagoslov z Najsvetejšim, obhajati itd. Patrov je bilo takrat v ljubljanskem samostanu malo. Tu je bil p. Angelik Tominec, ki je bil gvardijan in župnik, kaplana p. Roman Tominec in p. Engelhard Štucin, p. Kornelij Gorše je učil verouk, medtem ko sta bila p. Urban Grgurič in p. Marjan Valenčak zaprta. Oni so morali vse to opravljati. Spovedovanja je bilo takrat ogromno. Tudi maš je bilo veliko. Vsak večer so bile litanije z blagoslovom. Poleg tega je bila takrat še stroga obveznost brevirja, ki je bil veljaven samo, če je bil med prisotnimi na koro vsaj eden s slovesnimi zaobljubami. Včasih je bil problem, da



p. Bernardin s Plečnikovim kelihom, foto: Tamino Petelinšek



Stavba Vzajemne zavarovalnice nekoč, vir: splet

smo lahko to opravili. Znali smo ga moliti sami, čeprav je bilo vse latinsko, ampak zahteva je bila, da je moral biti z nami eden od patrov. Ker so večino opravil morali opravljati patri, smo mi imeli dovolj časa za študij.

Sčasoma se je začel klerikat polniti, tako da nas je bilo vedno več in več. V petdesetih letih, ko se je bližala moja nova maša, nas je bilo nekoč 27 klerikov. Jaz sem že doma igral klavir in se učil pri Jožetu Hancu, ki je bil nekaj časa organist za Bežigradam, kasneje pa je vodil operni zbor. V samostanu me je zato Kanizij *spravil* na orgle in sem potem vsa leta vodil petje klerikov, še kot gimnazijec. Tudi bogoslovci so morali hoditi k mojim vajam, kar nekaterim ni bilo všeč.

> Kako ste dojemali to, da sta bila p. Marjan in p. Urban v zaporu? Franciškanci so bili relativno zaznamovani s tem, da je bilo kar nekaj politično preganjanih, nekateri zaprti, drugi v emigraciji. Koliko ste imeli v samostanu opravka z oblastjo? Ali ste se mladi o tem kaj pogovarjali?

V kloštru o tem nismo debatirali. Za nas je bilo popolnoma vseeno, ali je bil nekdo bolj za OF, drugi manj, glede p. Urbana in p. Marjana, ki sta bila takrat zaprta, pa nismo nič zvedeli. Morda je provincial kaj zvedel, ker ju je enkrat na leto lahko obiskoval, drugi ju niso smeli obiskovati. Vem, da sem ga nekoč spremljal na Ig, šla sva iz mesta peš, ampak notri nisem smel iti. Tako da tudi v samostanu nismo nič o tem govorili, na gimnaziji pa tudi ne. Vsi smo vedeli, da sta tako Urban kot Marjan po nedolžnem v zaporu. Vedeli smo tudi, kako te preiskave izvajajo. Tudi sam sem doživel glavno preiskavo. Bil je maja, verjetno leta 1947 ali 1948, še preden sem šel v samostan. Po šmarnicah smo se fantje malo zadržali po kloštru in na vrtu. Takrat so prišli udbovci v samostan in poskušali vse zajeti, vendar smo jim mulci ušli skozi vrata na Nazorjevo. Bila so odprta, ker so tam skozi z avtomobili vozili opremo v gledališče, ki so nam ga bili vzeli. Oni topografijske samostana niso poznali, mi smo pa poznali vse luknje, kje se pride noter ali ven.

Tiste, ki so jih zajeli, so celo noč zasliševali v obednici. Med njimi je bil tudi lazarist, stari gospod Ivan Zdravljčič. Ta gospod, verjetno star že blizu osemdeset let, je bil majčken možiček, vedno je hodil okrog v talarju, s polcilindrom na glavi in rožnim vencem v rokah. Tak je šel po Miklošičevi cesti. Nihče si ga ni upal niti postrani pogledati. Takrat v obednici je rekel: »Jaz sem bil pod fašizmom v Italiji kot Slovenec, pa fašisti z nami niso nikoli tako delali, kot vi z

nami delate.« Preiskavo je vodil Zdenko Roter. Takrat so nam ves denar pokradli, o čemer ni nihče nikoli govoril ali pisal. To je bil eden največjih lopovov, kar sem jih v življenju videl.

> Kaj pa na Teološki fakulteti?

Tudi tam ni bilo nikoli nič opaziti. Za Janeza Fabjana so pravili, da je bil simpatizer OF, dokler ga niso zaprli. Ravno tako za Vilka Fajdigo, kar sem pa vedel že od doma,

ker sta se z očetom dobro poznala. Profesorji so se strogo držali snovi, ki jo je bilo treba predelati, bodisi dogmatiko pri Fabjanu, bodisi fundamentalno pri Fajdigi. Nikoli ni bilo poskusov kakršnekoli indoktrinacije. Tudi Maks Miklavčič, ki je bil pozneje znan kot oznovski špicelj, ovaduh, je cerkveno zgodovino predaval v redu. Tisto si moral znati in pika. Edini, za katerega smo vedeli, da je bil povezan z oblastjo, je bil Stanko Cajnkar, ki je bil večni dekan.

> Si v klerikatu prvič od blizu spoznal škofa Vovka?

Od bližje gotovo. Škof Vovk me je že birmal. Ko sem bil že v samostanu pri Tromostovju, se je večkrat oglašil v dopoldanskem času. To je bilo po tistem, ko so ga celo noč pestili v Slaviji – hudičeva bajta smo ji rekli. Spotoma se je ustavil pri nas, večkrat je prišel tudi k p. Engelhardu na kavo. Tam smo se kdaj srečali. Zanimivo, da ta človek ni nikoli pokazal niti povedal, kaj so z njim počeli. Enkrat na leto je imel pri nas slovesno mašo za žeganje. Včasih je bilo to v postu, kasneje so prestavili na belo nedeljo. Takrat je bil velik praznik. V družbi je bil vedno neverjetno prijeten. Po maši smo se zbrali v obednici. Od laikov pa je smel biti zraven samo Primož Ramovš, ker se za nikogar drugega ni vedelo, kdo je ovaduh. Pri tem je bil Vovk neizprosno, drugih ni pustil zraven.

Pozneje, ko sem bil kaplan v Šiški, sem moral večkrat na škofijo po kakšne spreglede in druge reči. Vovk je običajno delal v svoji pisarni do desetih, pol enajstih dopoldne. Potem je šel pa v veliko pisarno – to je zdaj vse drugače pozidano. Najprej je imel pisalno mizo škofijski tajnik, nato kancler, obrnjen tako, da je gledal proti vratom, potem je bil pa ekonom. Dopoldne je prišel sem še Vovk, včasih pa tudi Lenič. Takrat se je veliko smejalo. Kot kaplan sem se velikokrat srečal z njim, sijajen je bil.

> Pa ste imeli kasneje še racije v samostanu? Ste imeli še kakšno izkušnjo s tedanjo komunistično oblastjo?

Ne, racij ni bilo več. Po letu 1952, ko sem bil v kloštru v Centru, gotovo ne. Imeli smo pa druge zanimive izkušnje. Jasno je, da so nam prisluškovali. Telefon smo imeli sprva samo na hodniku v spodnjem nadstropju. Centralo smo imeli že prej. Potem smo sami napeljali še en aparat v zgornje nadstropje, ki je bil neposredno povezan s spodnjim in ni imel s centralo nobene zveze. Takoj naslednji dan nam je že udba poslala v hišo svoje telefoniste, da so to povezavo prekinili. Tam smo se namreč lahko pogovarjali, ne da bi nam oni mogli prisluškovati.

Posebno izkušnjo sem imel precej pozneje, ko sem bil pri Tromostovju ekonom. Nekoč sem imel duhovne vaje v Nazarjah in sem se pogovarjal z župnikom z Vranskega, ki je takrat elektrificiral zvonove. Tudi sam sem nameraval to narediti v Ljubljani in me je zanimalo, kdo mu je delal. Odgovoril je, da je najbolje, da se obrnem na firmo Grassmayr na Dunaju. Čez nekaj dni mi je pa telefoniral, neumnež: »Če imaš od Grassmayrja kakšne dokumente, jih skrij, ker Ozna to išče.« Takoj sem vedel, kaj bo, in sem rekel, da nimam nič, da sploh ne vem, kdo je ta Grassmayr. Naslednji dan so bili že udbovci v hiši. Točno se je potrdilo, da so vse pogovore poslušali.

> Fantje, ki ste bili skupaj v klerikatu, ste bili različni. Kakšna je bila njihova zgodba od doma? Verjetno se je vedelo, hkrati se ni vedelo o domobrancih, povojnih pobojih, Kočevskem rogu. Tudi nekaj vaših sobratov si je moralo najti zatočišče v tujini.

O teh dogodkih pravzaprav nismo dosti vedeli. Starejši, ki so že imeli tovrstne izkušnje, pred nami o tem niso nikoli govorili. Tudi p. Marjan, ko je prišel iz aresta in je postal naš magister, ni nikoli hotel nič povedati, enako Urban. Le Engelhard je včasih omenil, da je bil v taborišču Dachau. Pripovedoval je, kako je bilo, ko so prišli Američani. Vpričo sestradanih taboriščnikov so jedli bel kruh. To je edino, kar smo zvedeli, drugega praktično nič.

> Novo mašo si imel kot prvi novomašnik v bežigrajski cerkvi na novi lokaciji 5. julija 1959. Spet si se povezal s Plečnikom, saj si dobil njegov kelih, verjetno danes najbolj znan.

Ja, s kelihom je bilo tako, da je bil vnaprej narejen. Načrt za kelih je poklonil našemu očetu, ko je zvedel, da sem jaz v bogoslovju. Nam je dal načrt z željo, da ga oče da takoj narediti. Mislim, da je bilo to leta 1954. Pet let pred mojo novo mašo. Plečnik si je ta kelih sicer zamislil zase.

> Po novi maši si bil še dve leti, do konca študija, pri Tromostovju. Prvo kaplansko mesto je bilo v Šiški, spet Plečnikova cerkev, ki še ni bila povsem dokončana.

P. Klemen Šmid je prišel v Šiško leta 1953. On je takrat naredil oba ambona. Ko sem prišel jaz leta 1961, so oba dokončevali. Potem smo z Engelhardom najprej iz prostora nad zakristijo, ki je bil popolnoma prazen, naredili veroučno učilnico. Treba je bilo od začetka vse narediti, od klopi do ogrevanja. K sreči je bil dimnik takrat že originalno postavljen. Do tedaj smo učili kar v cerkvi, ki je bila pozimi prava ledenica. Potem smo se lotili elektrike, ki sva jo z rodnim bratom sama vso obnovila. Kako smo lovili te kable po celi Ljubljani! V vseh trgovinah so me poznali. Stikalno ploščo sva sama naredila in je še danes v funkciji. Potem smo dali delat še veliki lesteneč, težak kakšnih petsto kilogramov. Naredili smo kapelo Žalostne Matere Božje, razen elips. Te je po najinem odhodu leta 1968 dal delat p. Pij Goli. Stebre je že takrat iz orehovine izdelal neki Šiškar in so čakali na postavitve. V Šiški se je pravzaprav stalno nekaj delalo.

> Pastoralno življenje v kaplanskih letih je bilo v prelomnem obdobju, pred koncilom, delno med njim in delno po njem. Takrat ste uvedli novosti.

Oltarja proti ljudstvu takrat še ni bilo, tako da smo en ambon uporabili kot oltar. Jaz sem imel

takrat kakih 30 ministrantov, to je bil red, da je kaj. Tudi peli so lepo. Za kakšne velike slovesnosti sem z njimi vadil spremenljive dele. To je bilo na začetku še latinsko. Prvoobhajancev smo imeli od 120 do 150 na leto. Pogrebov je bilo neko leto 120, običajno pa od 80 do 100. Poroke so bile številne in z njimi je bilo veliko dela. Za vsako posamezno poroko je bilo treba delati zapisnik, imeti nauk za mladoporočenca, kar je trajalo vsaj debelo uro. Vse to smo morali sami opraviti, a je normalno teklo. Edini problem je bilo občasno sovpadanje pogreba in verouka. Ko smo kupili prvi avto, starega opla, sva potem z Engelhardom nekako uskladila, da je v takem primeru imel on dva razreda verouka zaporedoma, prvo uro je malo skrajšal, drugo pa malo zamudil, da sem jaz takrat lahko opravil pogreb. Takrat sem bil namreč edini, ki je imel vozniški izpit. Na pogreb iti iz Šiške na Žale je bila takrat procedura, saj ni bilo obvoznice niti železniških podvozov. To mi je vzelo ogromno časa. Dokler še avta nismo imeli, smo morali z mestnim avtobusom, da je pot vzela več časa kot sam pogreb. Bili smo samo trije patri. Če sem imel pogreb, p. Engelhard verouk, je šel v pisarno p. Modest, ki je bil sicer upokojen in se je držal svojega, to je spovedovanja in maševanja, v drugo se ni vtikal. Kljub vsemu je vse potekalo tekoče in se nam ni bilo treba kaj dosti dogovarjati.

> Danes je to skoraj nepojmljivo.

Moraš upoštevati, da ker so imele šole pouk v turnusih, dopoldne in popoldne, smo imeli isti verouk dvakrat. Prvoobhajanci so imeli po dve uri na teden. Jaz sem imel letno najmanj 24 ur verouka na teden, dve leti pa celo po 36 ur. To je bilo takrat normalno in smo zmogli. Bili so problemi, ker so bili pri pogrebih ljudje navajeni, da so nas imeli za paradne konje in so hoteli imeti po dva ali tri duhovnike. Težko jim je bilo dopovedati, da to pač ne gre.

> Iz Šiške si šel prvič v tujino.

Res je. Pri tem je bilo prav zabavno, kako sem prišel do potnega lista. Takrat so se razmahnila romanja, na splošno ljudje niso imeli potnih listov in za romanja so organizatorji pridobili skupinski potni list. Avtobusnih podjetij je bilo nič koliko. Ljubljana je imela dve ali tri, Škofja Loka svoje, Kranj svoje itd. Ta podjetja so po župnijah iskala interesente za romanja. Vedeli so, da bo zaslužek, da bo plačano v

gotovini. Tako so nekega dne prišli k nam Škofjeločani, ko sem bil ravno v pisarni. Spraševali so, če bi organizirali kakšno romanje, so se bili pripravljene prilagoditi našim željam. Sem odgovoril, da bi nas zanimalo. Bi šli za dva dni na Višarje, potem še na Staro Goro. Nad predlogom so bili navdušeni, mimogrede sem jih pa prosil, če mi lahko priskrbijo potni list. In so mi ga, samo sliko sem jim dal in čez dva dni so mi ga prinesli.

> Kam vse ste pa šli na romanja?

Najprej v bližnje kraje ob meji, Gospa Sveta, Višarje, Stara Gora, kjer je bila prvotna Sveta Gora. Gospa Sveta je bila gotovo najvažnejša. To je bilo takrat še problematično. Takratni župnik je bil nemškutar, ki ni dovolil slovenskega bogoslužja. Cerkev smo si lahko ogledali, več pa ne. Romanj po Sloveniji je bilo več. Na Sveto Goro smo redno hodili, še po stari cesti. Sem moral vedno prositi za manjše, kratke avtobuse, da so lahko vozili navzgor po ovinkih.

Kasneje smo organizirali tudi večja romanja v tujino. Leta 1967 smo šli v Rim. Leta 1968 pa smo naredili še posebno veliko turo. Iz Ljubljane v Lurd, od tam v Ars, iz Arsa v Einsiedeln v Švici, nato pa čez italijanske Dolomite domov. To je bilo res lepo romanje, organiziral pa ga je naš cerkveni pevec Marjan Lipar. Takrat je beograjska agencija Putnik odprla poslovalnico v Ljubljani in on se je z njimi vse zmenil. S seboj smo lahko naložili večje količine pijače, da so jo romarji lahko kupovali za naš denar po grozistični ceni, saj smo bili z devizami bolj na tesnem.

> Za današnje čase, ko smo vajeni, da se z isto valuto plačuje po skoraj vseh Evropi, je dokaj nepredstavljivo, kakšni problemi so bili to takrat.

Ko smo šli na to dolgo romanje, sem se z ljudmi prej zmenil, da so mi prinesli denar, ki sem ga potem na črno zamenjal za devize. Potem sem dobil ljudi, ki so imeli pravico nesti denar čez mejo. Ti ljudje so me kasneje čakali v Milanu pred katedralo. Devize sem potem razdelil med romarje.

> Leta 1968 se ti je ponudila priložnost oditi v tujino.

Že kdaj prej so mi govorili, naj grem delat doktorat. Takrat je bil vizitator p. Edvard Žilič, Bosanec, ki mi je rekel, da v Šiški pri vsem delu ne bom mogel nič narediti, in mi je predlagal, naj grem nadaljevat študij v tujino. Če se strinjam, bo na kapitlju zahteval, da me pošljejo v Rim. S tem sem se seveda strinjal. Mojo odločitev je potem sporočil naprej in sem dobil dovoljenje za študij v Rimu.

> Si bil edini izmed slovenskih frančiškanov takrat tam?

Nisem bil edini, z Viktorjem sva šla skupaj. Viktor Papež je bil takrat še klerik. Nihče mi ni znal dati pametnih informacij. P. Engelhard mi je dal nekaj deviz, to je bilo vse. V Rimu sem si organiziral, da mi je kustos iz Amerike, pokojni p. Blaž Čemažar, pošiljal mašni dar po pet dolarjev na dan. S tem sem moral preživeti in vzdrževati tudi Viktorja. Treba je bilo plačevati stanovanje, hrano, šolnino, izpiti, a se je nekako izšlo. Konec septembra sva šla dol, naslednje leto za veliko noč je bil pa Viktor že ordiniran. Potem je tudi njemu p. Blaž pošiljal intence in je bilo laže.

> V Rimu pa vendarle nista bila edina Slovenca. So se našli tudi drugi?

Med frančiškani sva bila samo midva. Takrat je bil sicer knjižničar in profesor tudi p. Bruno Korošak, p. Ciril Recek je bil na generalni kuriji, kar je precej daleč proč. Zavoda Slovenika takrat še ni bilo oz. je gostoval zunaj na Via Aurelia. Tam smo se kako nedeljo dobivali, morda niti ne vsak mesec. Spomnim se, da smo nekoč poslušali zanimivo predavanje prof. Vladimirja Truhlarja, kakšnih posebnih stikov sicer nismo imeli. Za obiske je prišla v poštev le nedelja, treba je pa upoštevati, da so tam velike razdalje in je bilo treba uporabiti javni prevoz, za kar si potreboval kar nekaj denarja in časa. S skromnimi sredstvi si premislil, ali boš kupil karto za tramvaj, ki je stala 50 lir. Enaka je bila cena črne kave espresso. Liter vina pa 45 lir, manj kot skodelica kave.

> Lahko primerjaš izkušnje s Teološke fakultete v Ljubljani in tiste z gimnazije v Zagrebu s tem, kar je bilo na doktorskem študiju v Rimu?

To je težko primerjati, ker gre za različne stvari. V sekciji za doktorat smo bili takrat: p. Inocenc Ferjan, slovenski frančiškan, ki je bil ameriški vojaški kurat, drugi Slovenec sem bil jaz, potem pa po en Argentinec, Brazilec in Italijan. Pet ali šest nas je bilo, ne več. To ni bila sistematična teologija, imeli smo sama specialna predavanja iz določenih delov teologije, česar ne moreš primerjati z rednim študijem. Profesorji so bili vsi frančiškani. Skript ali česa podobnega nam niso dajali. Prof. Umberto Betti, ki je tik pred smrtjo postal še kardinal, je takrat ravno izdal knjigo. To je bil čas po koncilu leta 1968 ali 1969 in je predaval po tej knjigi. Biblično teologijo je imel Alexander Kerrigan, Irec, ki je za vsako uro prinesel pol lista, kjer je imel na eni strani napisane točke, na drugi pa včasih še kakšno hebrejsko ali grško *coprijo*. Tisto nam je dal in rekel, da če hočemo imeti skripta, si jih moramo sami napisati.

> Se je v teologiji kaj poznal vpliv drugega vatičanskega koncila in vsega, kar se je takrat dogajalo?

Seveda. Saj takrat se ni še nič posebnega dogajalo, takrat je šlo za spoznavanje. Koncilski dokumenti niso dali nobene nove doktrine oz. če je bilo kaj nove doktrine, je bilo to v tekstu nekako skrito in je bilo treba izluščiti. Prof. Betti je to napravil na določenem sektorju dogmatike in v svoji knjigi opisal. Podobno je bilo pri dogmatiki. Študij je bil zahteven. Kerrigan je predaval v tekoči latinščini. Nihče nas ni vprašal, ali razumemo, v vsakem primeru bo na koncu izpit. Niso nas pa silili, da bi delali izpit v latinščini, lahko si ga delal v kateremkoli jeziku, ki ga je profesor razumel.

> Kdaj si doktoriral?

Disertacijo sem vložil decembra 1970, branil sem jo pa februarja 1971, če se prav spomnim.

> In si se potem vrnil v Slovenijo?

Že takrat, ko sem oddal disertacijo, tam nisem imel več kaj delati. P. Marjan me je vprašal, če bi šel na Sveto Goro od poletja do kapitlja, ker je bil takrat p. Martin Perc tam sam. Pripravljen sem bil iti kamorkoli. Tako sem šel na Sveto Goro. V Rim sem pozneje šel samo na zagovor disertacije. Na Sveti Gori med tednom ni bilo posebnega dela, tako da sem utegnil prevesti iz latinščine cele nove konstitucije. Martin je bil večinoma zdoma, ker je vsepovsod iskal finance. Svetišče je bilo do takrat precej zanemarjeno, predvsem zaradi vojne in menjave gospodarjev. P. Martin je tu ogromno napravil.

Se nadaljuje



Naslovnica revije Ave Maria leta 1961

Glasbenik

1. Kateri glasbeni inštrumenti so na fotografiji? Napiši, kako se imenujejo.



O B B I N



A S S O N K F O



A F L T V A



A N R T O T B E



A H R O K M I N A



V A K I L R



O L I V I A N



R K T I A A

2. Dopolni stavke z ustreznimi besedami.

pevski zbor	note	skladatelj	glasbeno šolo	koncert
godala	orkester	sopran	posluš	orgle
a) A tvoj sin že zna brati _____?		f) Violina, viola in kontrabas so _____.		
b) Naredila je nižjo _____.		g) Jakob Petelin Gallus je bil _____.		
c) V naši cerkvi imamo nove _____.		h) Zbor bo spremljal simfonični _____.		
d) A prideš na naš božični _____?		i) V zboru pojem najvišji glas – _____.		
e) Moj brat vodi mešani _____.		j) Ti imaš pa res dober _____.		

3. Dopolni besedilo. Besede v oklepaju napiši v ustrezni obliki.

Ansambel bratov
Avsenik je v



(svetovno merilo)
najuspešnejša

slovenska glasbena skupina. Delovala je od leta 1953 do 1990. Velja prepričanje, da so bili Avseniki začetniki _____ (nov žanr) narodno-zabavne glasbe v Srednji Evropi. Njihova glasbena dela so vpisana med _____ (slovenska kulturna dediščina), po njihovem valčku Na mostu je nastal prvi slovenski narodno-zabavni muzikal Bila sva mlada oba. Posneli so več kot 120 plošč in prejeli _____ (številne nagrade). Skladba Na Golici je bila uvrščena med 40 največkrat _____ (predvajana skladba) v zadnjih stotih letih. Danes _____ (Avsenikova tradicija) nadaljuje tudi Slavkov vnuk Sašo Avsenik s svojim ansamblom.

Igra za učenje jezika: **ZNANE OSEBE**

Vsakemu učencu na hrbet ali čelo nalepimo že prej pripravljen listek, na katerem je napisano ime znane osebnosti, na primer glasbenika. Nihče ne sme izvedeti, kdo je. Vsak izmed njih drugim učencem postavlja vprašanja o sebi in ugotavlja, kdo je. Na vprašanja mu smejo odgovarjati le z da ali ne. Ko učenec ugotovi, kdo je, si lahko pritrdi nov listek.

4. Reši rebusa.

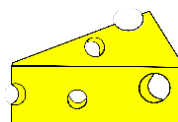


U = A

Rešitev: _____



1 2 3 4



S = V

Rešitev: _____

5. Ali poznaš besede?

Kako se imenuje klavirju podoban glasbeni inštrument, ki proizvaja zvok elektronsko?

- klaviature
- piano
- orgle

Kako se imenuje glasba, ki temelji na tradiciji etničnih skupin?

- narodno zabavna glasba
- etno glasba
- klasična glasba

Kako se imenuje glasbena zasedba, sestavljena iz dveh glasbenikov?

- duet
- kvartet
- kvintet

Kako se imenuje nizek ženski glas?

- bas
- tenor
- alt

6. Kaj pomeni, če je nekdo reče, da pri njih brenkajo na drugačne strune?

- Da pri njih niso preveč glasbeno nadarjeni.
- Da se pri njih nečesa loteva-joz večjo strogostjo.
- Da so se pri njih sami učili igrati kitaro.

Kaj pomeni, če nekdo reče, da se počuti kot druga violina?

- Da se počuti zelo dobro.
- Da se počuti podrejen.
- Da se počuti čisto brez moči.

Kaj pomeni, če nekdo reče, da je bil to njegov labodji spev?

- Da je bilo to njegovo zadnje delo.
- Da ga je zelo zeblo.
- Da se je imel lepo.

REŠITVE:

- bobni, saksofon, flavta, trobenta, harmonika, klavir, violina, kitara
- a) note, b) glasbeno šolo, c) orgle, d) koncert, e) pevski zbor, f) godala, g) skladatelj, h) orkester, i) sopran, j) posluš
- svetovnem merilu, novega žanra, slovensko kulturno dediščino, številne nagrade, predvajanih skladb, Avsenikovo tradicijo
- kitara, klavir
- a, b, a, c
- b, b, a

Premisleki

Ekonomist dr. Janez Šušteršič na Siolu o birokraciji

Kjer si v podjetju med sabo zaupajo in imajo dobre odnose, bodo delali podobno kot doslej in bodo izpolnjevanje papirjev skupaj z zaposlenimi vzeli zgolj kot še eno nepotrebno birokratsko neumnost, ki jo je treba narediti, da si pač pokrit in imaš mir. Kjer direktorji in lastniki delavce izkoriščajo in ustrahujejo, da si ne upajo govoriti o kršitvah, poiskati pomoči sindikata ali podati prijave, pa bodo že našli način, da bodo to počeli še naprej.



Delovna inšpekcija zato zaradi novih evidenc ne bo odkrila nič več kršiteljev delovne zakonodaje, bo pa odkrila tiste, ki so manj spretni v izpolnjevanju obrazcev, in jim veselo pisala kazni. Minister se bo zaradi izrečenih kazni hvalil, da zakon deluje. Ko se bodo čez čas vsi naučili izpolnjevati evidence in bo kazni manj, se bo minister pohvalil še bolj, češ da je z zakonom uspel zmanjšati število kršitev. Oboje bo uspeh samo na papirju, ampak tako takšni birokratski sistemi delujejo.

Naši predpisi, ne samo delovni, ampak tudi na primer davčni in še kakšni, sledijo pristopu tistih osnovnošolskih učiteljic, ki so nas postrojile v vrsto in zahtevale, naj se javi tisti, ki je naredil nekaj narobe, sicer bo kaznovan cel razred. V odraslem svetu se zlikovci nikoli ne javijo sami – in najbrž se zato, ko se kakšnega odkrije, po učiteljsko kaznuje cel razred. Nekdo najde in izkoristi luknje v predpisih, za kazen pa vsi dobimo na glavo še bolj zapletene, še bolj podrobne, še bolj skregane z življenjem in še bolj neizvedljive predpise.

Namen birokracije ni le kaznovanje, ampak predvsem ustrahovanje. V sistemu, kjer nihče ne more vedeti, kaj točno predpis od njega zahteva,

lahko inšpektor, ki si vzame pet minut časa, napiše nekaj poljubnih kazni komurkoli. Ker oni pač vedo, kako je prav, in če se tako odločijo, je ta njihov prav ravno nasproten tistemu, kar delaš v dobri veri, da spoštuješ predpise. Ljudje v podjetjih zato panično izpolnjujejo še več papirjev, kot bi bilo treba, samo da ne bi bilo kaj narobe, molče plačujejo kazni, čeprav se jim po logiki zdijo absurdne, in pazijo, da se ne zamerijo lokalnim ali političnim vplivnežem, ki lahko nadnje »pošljejo inšpekcijo«. Bo že kaj našla, če se ji tako namigne.

Umetnostni zgodovinar dr. Damjan Prelovšek na Portalplusu o podrtih, požganih in izropanih gradovih

Mar naj zanamcem ob ruševinah kažemo, kje se je rojevala naša kultura? Je na tem mogoče graditi narodno zavest, ki bi temeljila na svetlih trenutkih naše kulturne zgodovine? Druga svetovna vojna je v to žalostno poglavje narodne nekulture vnesla novo dimenzijo razrednega boja. Nikjer drugod niso komunisti iz ideološke zaslepljenosti s takim srdom uničevali gradov in cerkva, kot se je to dogajalo pri nas. To je še toliko bolj nenavadno, ker so komunistični veljaki praviloma izhajali iz uglednih slovenskih meščanskih družin.

Več desetih najbolj reprezentativnih grajskih stavb je bilo obsojenih na propad in izginotje (velika škoda je na primer gradu Soteska, ki je bil nekoč poln umetnin). S skrajno ortodoksnostjo so slovenski komunisti udejanjali zamisli tujih marksističnih ideologov in živeli v iluziji kovanja jugoslovanske vzajemnosti. Še danes nosimo posledice njihove gorečnosti, ki so jo načrtno vcepljali tudi svojim naslednikom. Sistematično uničevanje gradov je nekje potekalo celo do konca petdesetih let minulega stoletja. Kar je še posebej žalostno, je, da so se v nekatere delno sa-



nirane gradove naselile državne institucije, ki so se pozneje iz njih spet izselile in jih nezavarovane prepustile propadu. /.../

V sedANJI situaciji smo se znašli spet na začetku že prehojene poti, ali drugače povedano, s tako neuporabnim spomeniškim varstvom svetlobe na koncu tunela ni več videti. Kar zadeva prenavo slovenskih gradov, moramo vedeti, da čas ni naš zaveznik. Stanje na terenu je tako, kot bi bila za nami že tretja svetovna vojna. Nujno bi bilo treba vsaj dokumentirati to, kar smo nekoč že imeli.

Zdravnik Milan Krek na Portalplusu o okužbah s covidom

Stanje na področju okužb s covidom se hitro poslabšuje, to nam je povedala tudi infektologinja Mateja Logar, ki je opozorila, da vse več bolnikov potrebuje zdravljenje v bolnišnici. Opozorila je na ukrepe, kot je razkuževanje rok, nošenje maske in da ob nastopu bolezni ostanemo doma. Nevarnost je, da se bodo pojavljali respiratorni virusi skupaj s covidom in gripo in močno obremenjevali zdravstvo.

Infektologi spet intenzivno opozarjajo o nevarnostih covidov veliko prej kot NIJZ, ki bi to moral že veliko prej početi glede na njegove zadolžitve. Infektologi preHITEVAJO NIJZ in ko se bo ta zbudil, bo obtožujoče diskutiral o infektologih, češ da je to delo NIJZ in ne infektologov. Vse to je bilo že videno in samo dokazuje, da nas dveletna pandemija ni ničesar naučila. Kot javni zdravstvenik se seveda s tem strinjam, da bi moral obveščati javnost NIJZ. A kje so strokovnjaki na NIJZ, ki bi spremljali to epidemijo covidov in predlagali ukrepe prebivalstvu in ministrici, ne samo prek interneta? Zdi se, kot da jih ni in da so potem, ko je bilo razglašeno, da covidov ni več, sledili politični volji ministra in vlade ter zaspali in še kar spijo.



NOVICE

NAGRADA. Veliko nagrado Slovenskega knjižnega sejma za naj knjigo leta je prejela Dušica Kunaver za knjigo *Sto slovenskih ljudskih*. Avtorica, ki ji zaradi ljubezni do ljudskega izročila pravijo tudi »romantična etnologinja«, je po podelitvi nagrade izrazila veselje, da je priznanje dobila ljudska pripoved, ki je »last vseh nas in nima ne lastnika ne avtorja«. To, da je bila izmed vseh knjig izbrana in nagrajena prav knjiga z naslovom *Sto slovenskih ljudskih*, predstavlja zanjo veliko priznanje, ki priča, da je ljudskost končno spet prišla do veljave. »Vedno bolj se zavedamo, da je dediščina preteklosti tudi dota prihodnosti,« je še dodala.



Vir: Splet

OBISK PETRA OPEKE. Zadnje dni novembra je v Slovenijo na enotedenski obisk prispel misijonar Peter Opeka. Po skoraj desetletju je bil to prvi obisk priljubljenega misijonarja in večkratnega

nominiranca za Nobelovo nagrado za mir. Opeka je nazadnje Slovenijo obiskal leta 2015. Tokratni obisk je potekal tudi v znamenju njegove 75-letnice življenja, ki jo je obhajal 29. junija.

Ob prihodu je povedal, da smo Slovenci majhni po številu, veliki pa po srcu, dobroti in ljubezni. »Vsakokrat ko pridem v Slovenijo, domovino svojih staršev in tudi svojo domovino, je to zame pravo doživetje, polno veselja. Srečam se s sorodniki, sobrati, prijatelji, vsemi Slovenci,« je dejal. Slovincem se je zahvalil za vso pomoč pri svojem delu in pri delu preostalih misijonarjev.

VISOK JUBILEJ. V cerkvi sv. Ivana v Gorici so obhajali 50. obletnico ustanovitve Pastoralnega središča Slovencev. Slovesno sveto mašo je vodil škof dr. Anton Jamnik, ki je pri Slovenski škofovski konferenci odgovoren za pastoralo Slovencev v zamejstvu in po svetu. Poleg župnika, dekana in škofovega delegata Marijana Markežiča sta somaševala še duhovni pomočnik p. Jan Cvetek in p. Boštjan iz Kapele pri Novi Gorici. Sveto mašo so skrbno sooblikovali ministranti, skavti, pevski zbor in večja skupina sodelavcev. Skupnega kosila vseh zbranih vernikov se

je udeležil tudi goriški nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli, kar je praznovanju dalo še prav poseben pečat medsebojne povezanosti.

PREŠERNOVA NAGRADA. Upravni odbor Prešernovega sklada je v ljubljanski operni hiši razglasil dobitnike Prešernovih nagrad za leto 2024. Prešernovi nagradi za življenjsko delo za leto 2024 bosta prejela pesnica in prevajalka Erika Vouk in baletni plesalec, koreograf, režiser, publicist ter pedagog Henrik Neubauer. Kot med drugim piše v utemeljitvi, Voukova za izviren in vpliven pesniški glas, Neubauer pa zaradi številnih zaslug in prizadevanj na številnih področjih umetnosti in kulture.



Vir: Splet

PO POPLAVAH. Evropska komisija je odobrila izplačilo 100 milijonov evrov predplačila iz solidarnostnega sklada EU za obnovo po avgustovskih poplavih v Sloveniji. Slovenija je skupno

Slovenski absurdi

► Stane GRANDA



Slovenija je v »Kristusovih letih«. Žal je v preteklem letu dokazala, da je od dolasnosti dlje kot kdaj koli poprej. Neumnosti je toliko, da ne vemo, kje začeti. Že s podatkom, ki ga objavljajo vladni krogi, da v Sloveniji letno izgine 3,5 milijarde državnega denarja zaradi korupcije, ostajamo brez besed. Očitno je kraja normalna sestavina vladanja.

Vlada je prišla na oblast s pomočjo volivcev, ki volijo »nove obraze«. To so oni, ki vedno drvijo za novo stranko, ki jo na hitro sestavijo bivši komunisti s Kučanovimi ljudmi v ozadju. S pomočjo medijev, ki jih iz časa komunizma obvladujejo bolj kot takrat, dokazujejo, da bo odrešilna in pripravila raj na zemlji. Mednarodne raziskave in primerjave nekdanjih komunističnih držav kažejo, da gre za posledice totalitarizma, ki je določene ljudi duhovno pohabil. To se prenaša delno tudi na potomce. Nedavno je eden nekdanjih »voditeljev« zatrdil, da so to ljudje s hlapčevsko mentaliteto. V bistvu trdi isto. Kot je znano, so se poimenovali Gibanje Svoboda. Iz zgodovinskih izkušenj vemo, da tako ime nedvoumno kaže, kdo bo na udaru. Mimogrede. Levičarska oblast na čelu Slovenije so pripadniki največjih bogatašev.

Slovenija ima žensko vladavino. Predsednica države, partnerka predsednika vlade, ki ima največ besede, predsednica parlamenta, zunanja ministrica ... Nič ne bi bilo narobe, če bi mesta zasedale, ker so najspodobnejše in najpametnejše. Žal so na teh mestih predvsem zato, ker so ženske. Tudi to ni narobe, saj so del Božjega stvarstva. Problem je v tem, ker trdijo, da so tam, kjer so, zato, ker ni razlik med ženskami in moškimi. Ostajamo brez komentarja, saj ne vemo, zakaj potem sploh so, če ni razlik. Huje je, da to odpira vrata onim, ki to prenašajo na spolno usmerjenost in hočejo svoj nauk spraviti v šole in zahtevati, da se vsi po njem ravna. Eno nasilje zamenjujejo z drugim.

”

Mestna jara gospoda, ki z veseljem poudarja svojo urbanost in zaničuje, kar je povezano z zemljo, si je vzela pravico skrbeti za dobrobit živali. Vlada je morala po njihovem diktatu sprejeti zakon, ki jim dovoljuje, da kmetu odzamejo živali.

Nobenemu se na sodišču zaradi kršitev zakonodaje nič ne zgodi. Toda za to zahtevajo plačilo. Tako osebno kot za državo, da bodo lahko vladali. Odnos med njimi je pravzaprav nor. Zaradi bogastva oboji hlepijo po njem, se v besedah sovražijo, drug brez drugega pa ne morejo. Levica grmi proti kapitalu, izkoriščanju delavcev, dejansko pa ravno pod njimi živijo slabše kot poprej. »Zaščitniki« delavcev skoraj več ne vedo, kje se jih glava drži. Zaradi svojega levičarstva ne morejo gospodariti kot pametni normalni ljudje. Zato v parlamentu izdajajo nasprotujoče si zakone in za njihovo izvolitev krivijo učinke kozmičnega dežja(?), ki ne obstaja. Verjetno jim verjamejo edino volivci »novih obrazov«.

Vzrok za tokratne slovenske razmere je odvisnost od ulice, »civilnih družbenih gibanj«, ki jih sestavljajo predvsem potomci nekdanjih vladajočih. Delati ne znajo oziroma bi počeli to, kar se jim zljubi. Razglašajo se za umetnike in hočejo, da jih država kot take vzdržuje. Večini državljanov njihova umetnost ni všeč. Pravijo, da ne zato, ker so zanič, ampak zato, ker so neodvisni. To pomeni, da sploh ni pomembno, da njihovo delo kdo priznava ali sprejema. Oni že vedo, da so nekaj posebnega. Ena njihovih zadnjih pogruntavščin je zaščita živine pri kmetih. Mestna jara gospoda, ki z veseljem poudarja svojo urbanost in zaničuje, kar je povezano z zemljo, si je vzela pravico skrbeti za dobrobit živali. Vlada je morala po njihovem diktatu sprejeti ustrezen zakon, ki jim dovoljuje nadzor nad veterinarji in odvzem živali kmetu. Od tako zaplenjene in prodane živine dobijo ostanek od izkupička. Nedavno so tako nekemu kmetu odvzeli 24 krav.

Molimo za zdravo pamet slovenskih volivcev. Druge rešitve ni. Demokratske stranke volivcev ne znajo večinsko pridobiti.

zaposila za 400 milijonov evrov, preostanek bo predvidoma izplačan prihodnje leto.

ZASKRBLJUJOČ UPAD ZNANJA. Rezultati zadnje mednarodne raziskave PISA in Mednarodne raziskave državljanske vzgoje in izobraževanja ICCS, pri kateri sodelujejo 15-letniki iz 83 držav, pri mladih iz slovenskih šol kažejo na splošen upad tako pri matematični kot tudi pri naravoslovni in bralni pismenosti. Tako četrtnina slovenskih 15-letnikov ne dosega osnovne pismenosti niti pri branju niti pri matematiki (pismenost na področju matematike in naravoslovja pomeni, da je učenec pridobljeno znanje sposoben uporabiti v praksi). Gre za vsakega četrtega 15-letnika. Delež nepismenih se je povečal, medtem ko se je razpolovil delež tistih, ki dosegajo najvišjo raven pismenosti.

ZAVEZNIŠTVO SKD. Nekdanji evropski poslanec, prvi predsednik slovenske vlade ter ustanovitelj stranke Slovenski krščanski demokrati Lojze Peterle in SLS sta podpisala dogovor, s katerim v Peterletove roke prehaja uporaba imena Slovenski krščanski demokrati (SKD). Peterle hkrati ustanavlja Zavezništvo SKD. Ne gre za stranko, temveč za pogovor o ključnih vprašanjih Slovenije in Evropske unije. Kot je povedal, je nad situacijo v Sloveniji namreč zaskrbljen. »V Zavezništvu želimo razviti pogovor o tem, kaj je bistvenega v Sloveniji in kaj bi država potrebovala,« je dejal. Cilj novoustanovljenega zavezništva je tudi prispevati h krepitvi demokrščanske linije na evropskih in parlamentarnih volitvah.

DRUGI TIR. Na trasi drugega tira Divača–Koper je končan železniški viadukt Gabrovica, ki prečka Osapsko dolino in se vije pod največjim avtocestnim viaduktom pri nas, Črnim Kalom. Gradnja je trajala dve leti. Prvi vlak naj bi po povezavi zapeljal leta 2026.



Vir: Splet

PRAVICA DO POKOPA. Predsednik Evropske ljudske stranke, največje evropske politične skupine v Evropskem parlamentu, Manfred Weber je podprl nedavno sprejeto peticijo o pravici do pokopa in spoštljivega spomina na žrtve povojnih komunističnih pobojev v Sloveniji. Peticijo je vložil dr. Mitja Ferenc ob podpori poslanke Romane Tomc, nedavno pa jo je potrdil pristojni odbor, kar je omogočilo, da so se zanjo začeli zbirati podpisi.

ŠPORT

NOGOMET. Slovenska nogometna reprezentanca je v Stožicah na tekmi zadnjega kroga kvalifikacij ugnala Kazahstan (2:1) in se po dolgih 24 letih znova uvrstila na evropsko prvenstvo, ki ga prihodnje leto gosti Nemčija!

ROKOMET. Ženska rokometna reprezentanca je v zadnji tekmi svetovnega prvenstva v Trondheimu premagala Avstrijo z 32:27, s čimer je osvojila 3. mesto v svoji skupini. Že pred tekmo je bilo jasno, da si je zagotovila tudi kvalifikacije za OI v Parizu.

PLAVANJE. Slovenske plavalke so zadnji dan evropskega prvenstva v Otopeniju nastopile v treh finalih. Katja Fain je bila šesta na 400 m prosto, Neža Klančar sedma na 50 m delfin in Janja Šegel osma na 200 m prosto.



Neža Klančar, Vir: splet

SMUČARSKI SKOKI. Peter Prevc je prve točke osvojil 5. decembra v Lillehammerju na svojem prvem nastopu v svetovnem pokalu. 14 let pozneje je v Klingenthalu presegel mejo deset tisoč in je na večni lestvici na devetem mestu.

Dediščinski horizonti: 120 let Pokrajinskega muzeja Maribor

V letošnji decembrski številki revije Naša luč sem ugotovila, da pravzaprav ne gre za leto, ki označuje zgolj dogodke, ki so priča številnim dramatičnim dogodkom širom po svetu, ampak je tudi leto, ki je k sreči prav tako obeleženo s številnimi prijetnimi kulturno-umetniškimi dogodki. Zadovoljni smo lahko, da nas prav ta doživetja mnogokrat povabijo, da si napolnimo dušo in nadaljujemo svojo pot naprej, v novi dan. Ob vsaki takšni prireditvi pa mora biti nujno organizirana dobra ekipa strokovnih sodelavcev, ki je pripravljena obiskovalcem osvetliti in približati vsebino slehernega dogodka oziroma razstave. Eden takšnih veličastnih epizod je to leto zasijal tudi v štajerski prestolnici Maribor.

V letu 2023 je Pokrajinski muzej Maribor praznoval 120-letnico svojega delovanja s številnimi dogodki in prireditvami skozi celo leto. V mesecu marcu se je začel odvijati projekt Gremo mi na svoje, pri katerem je s Pokrajinskim muzejem Maribor sodelovalo kar šest javnih zavodov, s katerimi si muzej deli skupne začetke. To so Pokrajinski arhiv Maribor, Umetnostna galerija Maribor, Univerzitetna knjižnica Maribor, Sinagoga Maribor, Muzej Narodne osvoboditve in Zavod za varstvo kulturne dediščine OE Maribor. Izpostavljene so bile skupne točke zavodov, njihovo poslanstvo v odnosu do posameznika in družbe, izzivi sedanjosti in načrti za prihodnost.

Vrhunec vseh dogodkov pa je bil v začetku meseca decembra izid obsežne monografije z naslovom »Dediščinski horizonti: 120 let Pokrajinskega muzeja Maribor«, v kateri muzejski kustosi obravnavajo zadnja dognanja in najnovejše raziskave o premični dediščini Podravja, Pohorja, Kozjaka in Slovenskih goric oziroma območij, na katerem deluje muzej. Na fotografijah v knjigi je prikazanih 120 predmetov iz teh področij. Čeprav je zbranih mnogo več predmetov, so se muzealci odločili, da jih izpostavijo toliko, kot beleži obletnica muzeja.

V začetku je knjiga zaznamovana s kratko zgodovino muzeja, potem navaja v določenem skupnem loku razvoj umetnosti od prazgodovine do 21. stoletja. Izpostavljeni so predmeti, ki v zbirkah izstopajo, saj so zaznamovali določena regijska območja. Vsak predmet ima svojo zgodbo in je raziskan poglobljeno. Za samo mesto Maribor so zagotovo pomembni mestotvorni eksponati, kot so npr. predmeti iz posesti baronov Twicklov, lastnikov mariborskega gradu, posve-



Instalacija Grajski vas gledajo

tilne podobice vladarice Marije Terezije in princa Karla Lotarinškega, namenjene plemiški rodbini Brandis, pečatnik Ulrika II. Mariborskega, igralna kocka iz srednjega veka, mariborski pečatniki iz 13. stol., žezlo mestnega sodnika, nedavne arheološke najdbe na mariborski Piramidi, ženski par čevljev iz 19. stol., osebni predmeti Wilhelma von Tegetthoffa in duhovnega očeta slovenstva Antona Martina Slomška, kapa generala Maistra, dediščina tekstila ter pohištvene industrije itd. V publikaciji je pozornost namenjena tudi podeželju, kjer je Pohorje na prvem mestu, saj gre za veliko zbirko steklarstva, žitnico Podravja, ki jo simbolizirajo žemlje in avtorska palica, ki simbolizira Slovenske gorice itd.

Za izhodišče eksponatov so muzealci najprej proučili provenienco predmetov, njihovo lastništvo, in jih raziskali vse do prihoda v muzej. Glede na to, da Maribor pokriva 23 občin, pa je bilo drugo izhodišče, da so želeli zbrati predmete iz teh občin. V knjigi ima visoko vrednost tudi terminologija, ki je povzeta skupaj z recenzenti, saj je publikacija namenjena tako strokovni kot tudi širši javnosti. Prav slednja bo morda prepoznala kakšen predmet, ki so ga že videli ali celo z njim živeli. Sicer je znano, da vsak muzej izdaja dolo-

čene publikacije, vendar pa tako poglobljena študija v tej regiji zaenkrat še ni bila izdana. Knjiga je namenjena v raziskovalne namene in v složno-kulturne namene.

Vsi vemo, da je stanje slovenskih gradov že dolgo časa porazno, a na srečo je vsaj nekaj premične dediščine v teh dvorcih in gradovih, vendarle »rešeno«. V Pokrajinskem muzeju Maribor sta zaposlena tudi dva konservatorja-restavratorja, ki skrbita za premično dediščino, da je v dobrem stanju, saj se jo redno konservira in v primeru razstav tudi restavrira. Pri monografiji »Dediščinski horizonti: 120 let Pokrajinskega muzeja Maribor« so sodelovali vsi kustosi Pokrajinskega muzeja Maribor, fotograf, oblikovalec, ki je poskrbel za likovno podobo monografije in lektorica objavljenih vsebin.

Povzamemo torej lahko, da sleherni muzej prispeva k živosti nekega mesta, vrednotenju in hranjenju dediščine iz regije in nacionalne zgodovine. Zato je pomen muzejev in njihovih sodelavcev izjemnega pomena za odprto in solidarno družbo. Ti vplivajo na družbo in njen razvoj, kot prostori kulturne izmenjave lahko razvijajo medsebojno razumevanje, spodbujajo sodelovanje, aktivno participacijo in družbeno odgovornost ter mir med ljudmi. V Pokrajinskem muzeju Maribor nam to še kako dobro prezentira stalna razstava: »Od kod prihajam? Kdo sem? Kam grem?«



Lekarniški laboratorij, 15. st.



Porcelanasti skodelici za kavo, zač. 19. st.

Slovenski dom v Berazateguiju

Ko so v Velikem Buenos Airesu zrasle hiše slovenskih izseljencev, so hitro začutili potrebo po skupnem prostoru, kjer bi lahko izražali svoje slovenstvo. Taka je bila tudi nuja in želja tistih, ki so se naselili v mestu Berazategui (izg. *berasatégi*), kakih 30 kilometrov od središča argentinske prestolnice.

Ni jih bilo veliko, okoli 25 družin, pa so si le zaželeli, da bi bili »na svojem«. Osnovna šola je delovala že prej, na domu Štrbenčevih ali Lovšinovih, zato se je 11 družin leta 1961 zavezalo, da bodo zgradili Slovenski dom. Kupili so prvo parcelo in v štirih letih postavili pod streho potrebne prostore. Dom je bil slovesno blagoslovljen 29. novembra 1965.

Kljub majhnemu številu družin se je v Domu razvijala bogata paleta slovenstva. Vsako nedeljo je bila slovenska maša, ob sobotah je delovala slovenska šola, poimenovana po pisatelju Ivanu Cankarju, mladi so se udeleževali v lokalnih odsekih mladinskih organizacij in pri mešanem oktetu Ivan Cankar, ki je nastopal tudi zunaj meja doma. Tudi svojo folklorno skupino so imeli ali orkestrček melodik, s katerimi so popestrili marsikatero prireditev.

Kljub maloštevilnosti je Dom privabljal mnogo mladih na svoj mladinski dan in na obhajanje obletnic blagoslovitve. Prav tako kot druge domove so ga obiskale znane osebnosti iz Republike Slovenije. In ko so otroci odrasčali in si ustvarjali

družine v drugih okrajih, so te družinske vezi tudi vplivale, da so prihajali še njihovi prijatelji in znanci na te proslave.

Življenje v Domu je počasi zamrlo. Mladina se je izseljevala in si sezidala hiše na drugih območjih Velikega Buenos Airesa. Ker ni bilo več naraščaja, je tudi Cankarjeva šola prenehala, sčasoma pa je prihajala le peščica starejših, ki niso zmogli več vzdrževanja. V kronikah tedenskega tiska je konec novembra 1993 zaznati zadnji zapis o delu v Domu.

Slike iz fotoarhiva Rafaelove družbe nimajo zapisanega datuma; mogli bi jih umestiti v začetke sedemdesetih let.



Pročelje nekdanjega Slovenskega doma v Berazateguiju



Med mašo na eni izmed prireditev Doma. Maševal je msgr. Anton Orehar, ob njem prelat Jože Guštin, ki je dolga leta duhovno oskrboval okoliške rojake.



Sredi pampe je zrasel grič s plamenico.



Najbolj so z gričem in plamenico uživali dečki.



Deklice, domače in obiskovalke, v družbi dolgoletne učiteljice gdč. Anice Šemrov



Nastop folklorne skupine



Uživanje na zelenem vrtu



Obiskovalec pred Domom

Ostanimo modri!

Višarsko predavanje: Slovenstvo kot sestavni in nepogrešljivi del zahodne civilizacije – 2. del

Kot najpomembnejši dogodek v tem času je vsaj zame – verjamem, da tudi za vas – pokristjanjenje. Ocene, kdaj je bilo pokristjanjenje zaključeno, se lahko razlikujejo za leto ali dve. Jaz bom izbral kot ključni dogodek krst obeh karantanskih kronskih princev, ki se je zgodil leta 748 na Herreninsel na Kimskem jezeru na Bavarskem. Lokacija dogodka jasno kaže na to, da je bilo pokristjanjevanje slovenskih rodov vodeno iz škofije Salzburg. Seveda je potekala tudi druga pot pokristjanjevanja iz Ogleja. Vendar ocenjujem, da je bila za oblikovanje Slovencev kot evropskega naroda salzburška veja pomembnejša. Vodil jo je irski misijonar sv. Modest, za kar mu moramo biti Slovenci še danes hvaležni.

S pokristjanjevanjem pod vodstvom sv. Modesta smo dobili tisto osnovo, na kateri vsi evropski narodi gradijo svojo nacionalno bit. To je svoboden posameznik, ki pa je zavezan določenim moralno-etičnim normam. Dobili smo osnovo, na kateri je Bog med eksodusom oblikoval izvoljeno ljudstvo. Čeprav je to osnovo takrat v polnosti razumelo le malo posameznikov, da o ljudstvih sploh ne govorim, smo lahko na njej gradili naprej. Nesporno je, da so s pokristjanjenjem naši predniki postali Evropejci.

Le nekaj let po pokristjanjenju se je zgodil še drugi pomemben korak, ki nas je vodil v smeri oblikovanja evropske nacije. Karantanija je vstopila v Sveto rimsko cesarstvo. V tem koraku mnogi vidijo izgubo samostojnosti, jaz pa nadaljnji korak proti oblikovanju moderne evropske nacije. Res je, da so Karantanci po eni strani izgubili samostojnost. Vendar se po drugi strani lahko vprašamo, ali ni današnja Republika Slovenija z vstopom v Evropsko zvezo tudi izgubila samostojnosti. Moj odgovor je odločen *ne*. Z vstopom v Evropsko zvezo smo poglobili sodelovanje z narodi in njihovimi državami, ki pripadajo isti, evropski civilizaciji, ki z nami delijo modrost zahoda. Karantanci so z vstopom v Sveto rimsko cesarstvo ohranili svojo vladarsko hišo – dinastijo. Ti so sedaj postali volilni knezi Svetega rimskega cesarstva, torej osebnosti, ki so smele voliti in imele možnost biti izvoljene za cesarja. Nadalje je v Svetem rimskem cesarstvu veljalo pravilo, da vsak narod obdrži svoj pravni sistem. Takrat so to pravilo v latinščini imenovali *ius gentium*. Naši predniki so torej ohranili svoj pravni red, ki je bil seveda v latinščini imenovan *ius sclavorum* –

torej pravo Slovanov, lahko rečemo tudi Slovencev.

Na osnovi pokristjanjevanja in slovenskega rodovnega prava se je začelo oblikovanje slovenskega naroda. Da se spomnimo: s pokristjanjevanjem so se naši predniki zavezali konceptu svobodnega posameznika, ki spoštuje osnovne moralno-etične norme, torej deset Božjih zapovedi, zavezan pa je tudi svojemu pravemu redu – pravu Slovencev. Na tej osnovi smo skupaj z drugimi Evropejci stopili na pot oblikovanja moderne Evrope in evropske civilizacije – modrosti zahoda.

Izoblikovanje Slovencev kot evropskega naroda

Nadaljnja zgodovina nam, Slovence, ni bila posebno naklonjena. Ob vdoru Madžarov pod vodstvom Arpada in njegovih naslednikov v Panonsko nižino na začetku desetega stoletja je bila prva slovenska država Karantanija poražena. Izgubila je veliko svojega ozemlja, v bojih z Madžari pa so padli tudi vsi moški v rodbini karantanskih knezov. Zato je svetorimski cesar Oto I., potem ko je leta 955 premagal Madžare v bitki pri Lechfeldu, Karantanijo razdelil na tri kneževine: Koroško, Kranjsko in Štajersko. S tem je bilo nedvomno nastajanje slovenskega naroda ovirano in mogoče zadržano, ne pa tudi prepričano. Osnova proste volje, ki jo je Bog podelil človeku ob zavezanosti določenim moralno-etičnim normam, je bila preprosto premočna, da se kljub takrat neugodnim zunanjim okoliščinam postopek oblikovanja slovenskega naroda ne bi nadaljeval.

V šestnajstem stoletju, posebno še v njegovi drugi polovici, je bil dodan še zadnji element v narodni mozaik. To je bil slovenski jezik, ki je nosil vse značilnosti kulturnih evropskih jezikov. Dobili smo slovnico, učne knjige in slovenske prevode ključnih del, če ne svetovne, pa zagotovo evropske kulture. Na tem mestu naj omenim vsaj Sveto pismo, ki je ključno pripomoglo k nastanku ne samo slovenskega naroda, ampak tudi večine modernih evropskih jezikov. Zato lahko upravičeno trdimo, da je bilo oblikovanje slovenskega naroda na prehodu iz šestnajstega v sedemnajsto stoletje zaključeno. Iz slovanskih rodov, ki so se v šestem stoletju naselili na ozemlju današnje Slovenije, se je na osnovah, o katerih sem govoril, izoblikoval slovenski narod. Naša etnogeneza, kot temu pravimo, je bila s tem zaključena. S ponosom lahko ugotavljam, da smo bili Slo-

venci eden prvih evropskih narodov, ki je zaključil svojo etnogenezo. To dokazuje dejstvo, da je bila slovenščina 13. jezik po vrsti, v katerega je bilo prevedeno Sveto pismo. Od tu dalje pa so potekala prizadevanja za to, da nas tudi drugi evropski narodi priznajo kot enakopraven narod, in za oblikovanje nacionalne države. Ta prizadevanja pa so naletela na številne ovire.

Oblikovanje zahteve po nacionalni državi

Stoletja od začetka sedemnajstega pa vse do sredine devetnajstega so bila v habsburški monarhiji izrecno nenaklonjena nacionalni identifikaciji. Poudarjala se je pokrajinska identiteta, npr. Kranjci, Korošci itd., ne glede na nacionalno pripadnost. Stvari so se spremenile šele leta 1848. Novo realnost, ki je takrat nastala, smo Slovenci s pridom izkoristili.

Kot prvega, ki je postavil zahtevo po združitvi vseh Slovencev v eni državi, naj omenim koroškega duhovnika Matijo Majerja Ziljskega (1809–1892). Njegov program je v bolj diplomatski jezik, kot to opisuje dr. Stane Granda v svoji knjigi *Prva odločitev Slovencev za Slovenijo*, preoblikoval, ne pa spremenil dr. Franc Miklošič (1813–1891), vodja slavistične katedre na dunajski univerzi in večkratni rektor te univerze. Dal ji je naslov *Kaj bomo Slovenci cesarja prosili*. Izoblikovana je bila torej zahteva po slovenski državi: neodvisna kraljevina Slovenija pod habsburško krono. Enako pomemben kot oblikovanje te zahteve je način, kako so naši predniki to zahtevo podprli. Uveljavljali so koncept svobodnega posameznika, zavezanega moralno-etičnim normam, in zbirali podpise. Niso izvajali revolucije, pač pa so na demokratičen, svobodnega človeka vreden način izrazili svojo voljo in pričakovanja. S tem so Slovenci med prvimi, če ne kar prvi postavili novo osnovo ne samo naše, ampak tudi evropske državnosti in civilizacije. Svojo zahtevo po državnosti so naši predniki izrazili tudi z *Zemljevidom slovenske dežele*, ki ga je narisal Peter Kozler (1824–1879).

Ovire na poti k državnosti

Prvo oviro na poti k državnosti je predstavljal odnos Habsburžanov do nacionalnega vprašanja ne samo Slovencev, temveč tudi drugih narodov, ki so se izoblikovali ali so se še oblikovali znotraj habsburške monarhije. Ta odnos do nacionalnih vprašanj je temeljil deloma na želji ohranja-



dr. Andrej Umek, vir: splet

ti zgodovinske tvorbe in deloma na še vedno prisotni protireformaciji, ki je dajala prednost lokalni identiteti pred nacionalno. Na zavlačevanje in nepripravljenost na spremembe jasno kaže tudi dejstvo, da je bila nemščina kot učni jezik na univerzi na Dunaju vpeljana šele z jožefinskimi reformami l. 1782. Vse do teh reform se je na Dunaju predavalo v latinščini. Ne moremo niti mimo dejstva, da je slovenščina postala kulturni evropski jezik ravno med reformacijo. To jasno dokazuje dejstvo, da je Napoleon po ustanovitvi Ilirskih provinc l. 1809 vprašal Francosko akademijo, ali na tem območju obstaja kakšen evropski kulturni jezik, in dobil je odgovor, da je to edino slovenščina.

Slovenski poslanci na Dunaju so se v letih pred prvo svetovno vojno večkrat srečali z odklonilnim stališčem cesarja Franca Jožefa do preoblikovanja avstrijskega dela dualne monarhije po nacionalnem principu. Vedno jih je spraševal, kaj pa bo potem z njegovimi dednimi deželami. In ko so zapuščali take avdience, jim je v ušesih odmevalo: »*Meine Erbländer, meine Erbländer (Moje dedne dežele, moje dedne dežele)*.« Več razumevanja za slovenske zahteve je kazal šele prestolonaslednik Franc Ferdinand, vendar sta to dogovarjanje prekinila sarajevski atentat in prva svetovna vojna, ki mu je sledila.

Po prvi svetovni vojni pa se je odnos mednarodne skupnosti do slovenskega narodnega vprašanja samo še poslabšal. K temu sta bistveno pripomogla versajska mirovna konferenca in vzpon treh totalitarnih ideologij in sistemov: komunizma, fašizma in nacizma, če jih navajam v vrstnem redu, kot so nastajali. Versajska mirovna pogodba je odnos do nas, Slovencev, gradila na konceptu, ki ga je v svoji knjigi *Zgodovina Avstro-Ogrske (Historie Autriche-Hongrie)* l. 1867 objavil francoski diplomat in geostratež Louis Leger.

Se nadaljuje

Novak, novi priimek

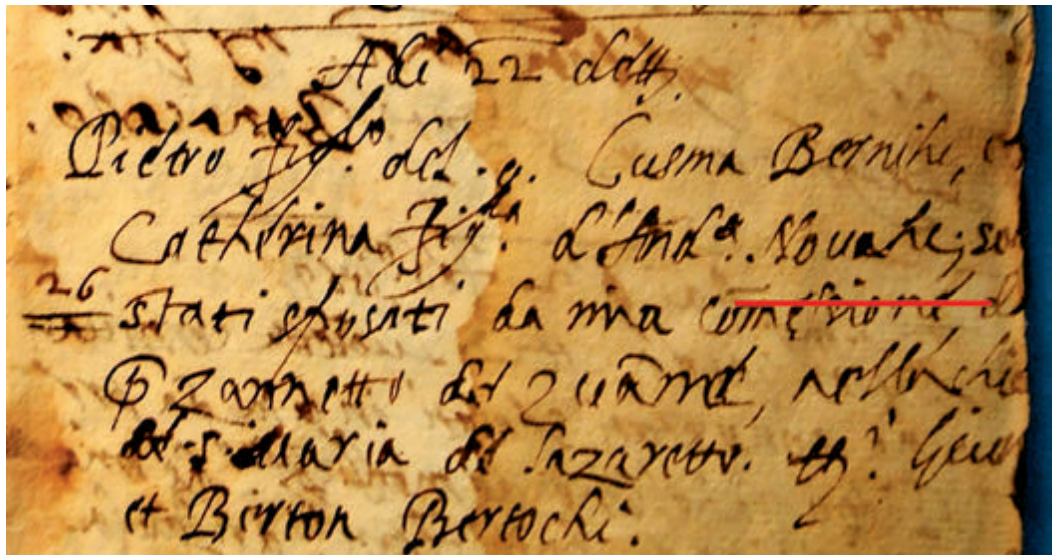
Prvi priimek na lestvici najštevilnejših slovenskih priimkov je Novak. Je najpogostejši, čeprav vsi Novaki v Sloveniji niso slovenskega porekla. Najpogostejši pa je tudi na Češkem in Poljskem (zapisan kot Nowak).

Ta priimek je dobil priseljenc, novinec. Velikokrat je šlo za naseljenca, ki si je v gozdu izkrčil novo vino za novo kmetijo. To je bilo v starih časih zelo »preprosto«, saj so zanetili ogenj. »Kontrolirani« požar je napravil prostor, pepel pa tudi nekoliko pognojil. Isto poreklo priimka zato iščemo tudi v priimku Požar. Na enak način sta nastala tudi priimka Rovtar in Rutar. In seveda Novinec oziroma Novinc. Izpeljanka priimka, ki jo najdemo na slovenski zahodni narodni meji, pa je Novakič. Tu najdemo tudi poitalijančene oblike Novacco, Novacchi in Noacco ter Novackig in Noachig. Jezikoslovec Pavle Merku, ki je ta priimek raziskoval, je opozoril, da v teh krajih priimka ne naglašujejo na drugem, ampak na prvem zlogu. Tako kot na Hrvaškem in v Bosni.

Znani jezikoslovec Janez Keber pravi, da je bil Novak najprej vzdevek. Ali pa osebno ime. Potem pa je iz vzdevka ali imena nastal priimek. Prvič je omenjen v urbarju za Sevnico leta 1309: kmet Meychem Nobagk. V Sloveniji živi 127 ljudi z imenom Novak, a gre pretežno za priseljence iz srbskih dežel.

V srednjeveških urbarjih na Primorskem je zgodovinar Milko Kos našel precej Novakov, ki so jih zapisali takole: Nouackh, Nouagk, Nouagkh, Nouakh in Nowagkh. Najstarejši je iz leta 1494 v Urbarju za Devin: omenja Nežo Novak, vdovo po pokojnemu Michelu Nouackhu.

Še starejše pa so omembe krajev Novaki. Gorenji in Dolenji Novaki nad Cerknim so prvič omenjeni že 2. junija 1337. Zapisani so lepo, kot bi pisali dandanes: Novak. V istem, 14. stoletju, je vas



Jakob Novak v koprski matični knjigi iz leta 1588. Knjiga je v Škofijskem arhivu Koper.

Novaki omenjena še dvakrat, vendar z zapisoma, ki ju prepoznamo zaradi lokacije: Noathe in Noach. V naslednjem stoletju najdemo tudi zapise za kraj Novake v bližini Križ pri Trziču Nawasen (1428), Newsas (1428), Nowakch (1436).

V matičnih knjigah najdemo prvega Novaka že daljnega leta 1587: v koprski krstni knjigi je rojstvo Lucije Dominike Novak, hčere Vida Novaka. Leta 1588 pa je bil rojen Jakob Novak, sin Petra Novaka. Ali so Jakob, Vid in Andrej bratje ali sorodniki, ne vemo. Povsem možno je, da si niso v sorodu, tako kot današnji Novaki. Novaka najdemo tudi že na prvih straneh najstarejše koprške poročne knjige. Leta 1589 se je Katarina Novak, hči Andreja Novaka iz Bertokov, poročila s Kuzmo Bernikom. Žal nimamo podatkov, od kod je ženin prišel, a zaradi priimka, zelo pogostega na Gorenjskem, lahko domnevamo, da s Kranjskega. Zelo pogosto je Novak tudi v obliki hišnega imena. Sa-

mo na Gorenjskem tako vemo za najmanj 24 hiš, kjer se je po domače reklo Pr Novak.

V Sloveniji živi 10.719 Novakov. Med temi so večinoma Slovenci, precej pa je tudi Hrvatov. Tudi onkraj Kolpe je namreč okoli 10.000 Novakov, velika večina pa izvira iz okolice Čakovca v Medmurju. Medmurje je precej pozabljeno slovensko ime za hrvaško Medžimurje, kjer govore podobno narrečje kot v Prekmurju. Na vsem svetu živi 134.000 Novakov. Največ jih je v ZDA: 50.000. V Ukrajini jih je 15.000, v Rusiji 10.000, na Češkem 7000 in v Avstriji 5000. Tem pa moramo prišteti še priimke Novack, Novaki, Novaku in Novakh.

Število slovenskih Novakov zadnji dve desetletji rahlo upada.

Jezikoslovec Keber pravi, da so enako kot Novak nastali še priimki Novačan, Novič, Novinič, Novinščak, Novinšek, Novljan, Novosel, Novokmet, Novoselič ...



ANGLIJA

LONDON

V soboto, 11. novembra, se je v Slovenskem domu v Londonu zbralo veliko Slovencev in njihovih prijateljev, da bi skupaj praznovali martinovo. Bil je poseben dogodek, saj smo imeli dva gosta, ki sta predstavila svoji knjigi. Prva je bila Marjeta Novak – Kajzer, slovenska pisateljica, prevajalka, novinarka in urednica in avtorica knjige Kristina. Drugi je bil Janez Kajzer, slovenski pisatelj, prevajalec, novinar in urednik, ki je avtor knjige Mimo dnevnega načrta. Oba gosta sta bila zelo zanimiva in navdihujoča, saj sta prikazala pomembne dele slovenske zgodovine in kulture.

Marjeto Novak – Kajzer je po študiju v Pariz poslala ljubljanska Filozofska fakulteta, kjer je bila pet let

lektorica slovenskega jezika na INALCO (Inštitut za orientalske jezike in civilizacije, takrat Nova Sorbona). Tam je nadaljevala tudi svoj podiplomski študij, kjer je doktorirala iz francoske književnosti in pisala članke za Delo, predvsem intervjuje z najbolj prominentnimi francoskimi pisateljicami in pisatelji. Leta 1993 je začela s podobnim delom tudi v Sloveniji, in sicer s knjigo Kako pišejo, v kateri je objavila pogovore s slovenskimi pisatelji ter njihovem načinu pisateljevanja. Življenje v Parizu in na Azurni obali je imelo velik vpliv na Marjetino delo kot pisateljice, saj je dogodke in predvsem ženske podobe v svojih knjigah upodabljala precej bolj nekonvencionalno v primerjavi z ostalimi slovenskimi pisateljicami in pisatelji v 70-ih in 80-ih letih in s tem vzbudila pozornost javnosti.

Zelo zanimiva in omembe vredna pa je tudi tematika Janeza Kajzerja kot urednika za zbirko Pričevanje o življenju Slovencev na Avstrijskem, spodnjem Štajerskem in v Istri v drugi polovici 19. stoletja. To je bilo obdobje, ko so se štajerski Slovenci borili

za širitev političnega in gospodarskega izobraževanja med slovenskim ljudstvom, rabe slovenskega jezika v uradnih ustanovah, branitev narodnih in državljskih pravic slovenskega naroda. V svojih knjigah govori predvsem o zgodovini Slovenije ter



Marjeta Novak-Kajzer in Janez Kajzer



druženju in zabavi. Klavdija Ceglar je po rodu z Dolenjske, iz Šentvida pri Stični in se z glasbo ukvarja že več kot 20 let. Nastopala je na več svetovnih in državnih prvenstvih, kjer je prejela številne nagrade in odličja. Zdaj ima svojo glasbeno šolo in poučuje diatonično harmoniko v rodnem Šentvidu pri Stični, pa tudi v Ljubljani. »Z glasbo radi razveseljujemo ljudi. Saj poznate tisti rek: sreča je v malih stvareh. In res, ko človek nekaj da, še enkrat toliko dobi nazaj. Ne da se z besedami opisati občutka, ko ob igranju pozabiš na vse skrbi, na ves svet in pozitivno energijo razdajaš publikli, ona pa ti jo vrača. Lepšega občutka ni,« pravi Klavdija.

njenih pridobitvah, povzdignih tako v infrastrukturi, arhitekturi, politiki, literaturi, tehničnih izumih, osvajanju gora. V knjigi V temnih, nemirnih nočeh pa razvoj družbe opiše tudi v sodobnem življenju.

Po predstavitvi knjig so se obiskovalci lahko posladkali s slovensko hrano, kot so potica, martinova gos, orehovi rogljički. Za pijačo ni manjkalo niti slovenskega vina, ki je po tradiciji krščen v vino na ta dan v letu. Za veselo vzdušje so poskrbeli harmonikarica Klavdija Ceglar, harmonikaš Teddy Kleindienst in drugi glasbeniki, ki so igrali slovenske narodne pesmi in zabavne melodije. Plesalo in pelo se je do poznih ur, saj so vsi uživali v

Martinovanje v Slovenskem domu je bil uspešen dogodek, ki je združil Slovence in njihove prijatelje v praznovanju slovenske tradicije in kulture. Lepo je bilo videti, kako se je ohranila slovenska identiteta in delila z drugimi. V Slovenskem domu si močno prizadevamo, da take dogodke ohranjamo in s tem skrbimo za družbeno podporo Slovincem v Združenem kraljestvu.

V zadnjem mesecu pa so Slovenski dom zaznamovale tudi urice slovenskega jezika za naše najmlajše. Te so se odvijale v času krompirjevih počitnic. Tako smo v domu z otroki izdelovali štampiljke iz krompirja ter, poleg petja in risanja, poslušali tudi pravljice



o o bratcu in sestrici ter lepih navadah pospravljanja sobe ter pomoči drug drugemu, kjer so otroci z navdušenjem sodelovali in komentirali. Po končanem pouku smo se okrepčali s pijačo in jedačo. Kot vedno se otroci zelo radi podružijo s svojimi slovenskimi prijatelji. Prav tako pa je to odlična priložnost za starševski klepet o vzgoji otrok in starševskem svetu nasploh, ki tako zelo zaposluje naša življenja in je vsak nasvet ter topla beseda vedno dobrodošla.

Napisala Marko Istenič in Valentina Osolnik



Otroške urice

AVSTRIJA

GRADEC

Zahvalne nedelje so v Avstriji že konec septembra. Slovinci pa praznujemo zahvalno nedeljo šele v novembru, ko je delo že opravljeno. Tako smo se tudi mi zbrali v naši Schatzkammer kapeli šele 12. novembra. Lepo je bilo videti darove pred oltarjem. Večinoma jih je pripravila Marianna Willrader, ki se zelo rada udeleži naše slovenske maše.

Seveda tudi drugi obiskovalci naše slovenske maše niso bili skromni. Po sveti maši pa nas je v Kolbejevi kleti čakala še skupna pojedina, na kateri smo prav prijetno klepetali. Vzdušje je bilo zares čudovito. Posebna zahvala velja našemu duhovniku p. Jožetu Lampretu, ki se še vedno vozi iz Olimja v Gradec.

Lep pozdrav iz Gradca

Cvetka Prutsch



BENELUKS

BRUSELJ

Arhitekta Gildo in Fabienne Gorza gosta meseca novembra 2023

V nedeljo, 26. novembra, na praznik Kristusa kralja veseljstva, sta se nedeljske maše udeležila arhitekt Gildo Gorza in njegova žena Fabienne. Sodelovala sta pri nedeljskem bogoslužju, po maši pa sta skupnosti predstavila giba-

nje Skupaj za Evropo/Together for Europe, ki si prizadeva za poživitev krščanskih vrednot v Evropi. Oba sta tudi člana belgijskega nacionalnega odbora tega gibanja, v katerega se vključujemo tudi mi, nekateri člani Slovenskega pastoralnega centra. Gibanje povezuje številna duhovna gibanja v Cerkvah in je aktivno v vseh evropskih državah, tudi v Sloveniji. V četrtek, 30. novembra, je bilo v novih prostorih Slovenskega pasto-



Gildo in Fabienne Gorza kot gosta meseca



Molitev očenaša v novi kapeli SPC v Bruslju

ralnega centra tudi srečanje belgijskega nacionalnega odbora.

Sveti Miklavž je tudi letos obiskal otroke v Slovenskem pastoralnem centru v Bruslju

V nedeljo, 10. decembra, je bila na drugo adventno nedeljo sveta maša

ob 15.30. Zbralo se je lepo število staršev in otrok. Po maši je bila Miklavževa prireditev, na kateri so sodelovali otroci z glasbenimi točkami in na novo ustanovljeni kvartet Vind, ki združuje štiri študente glasbenike, ki stanujejo v Slovenskem pastoralnem centru. Navzoče so navdušili z



Študentski kvartet Vind Slovenskega pastoralnega centra je nastopil na Miklavževi prireditvi.

izborom slovenskih pesmi. Nato so si otroci ogledali risanko o svetem Miklavžu. Nazadnje je v spremstvu treh angelov prišel dobri sveti Miklavž in obdaroval vse otroke. Po obdarovanju je sledila še družabnost ob čaju in piškotih, ki smo jih

letos prejeli naravnost iz Miklavževe pekarnice in za katere so poskrbeli pridni Miklavževi sodelanci.

Poročilo je pripravil župnik, dr. Zvone Štrubelj



Sveti Miklavž je obdaroval otroke v SPC v Bruslju.



Tudi župnik Zvone se je razveselil Miklavževega darila.



Vesetje ob darilu svetega Miklavža

EISDEN

V soboto, 14. oktobra, smo se v Genku v Belgiji poslovili od Hermine Kravanja, Mine Marele, kot jo je poznala večina ljudi. Živela je dolgo življenje in za seboj pustila veliko lepih spominov za svojo družino in prijatelje. V času svojega življenja je izgubila mnogo ljudi, vendar je pogumno prenašala te izgube.

Njen pogum in drznost sta imela korenine v ljubezni, ki jo je prejela od svoje mame in očeta. Ko je bila stara dve leti, je njena mama malo Mino in



Pokojna Mina Marela Kravanja

njenega brata Stanka iz Slovenije pripeljala v Belgijo, kjer so se ponovno združili z očetom, ki je nekaj mesecev prej prišel sem, da bi vse pripravil.

Po nekaj letih se jim je pridružila še sestra Marija, s katero je Mina preživela zadnja leta svojega življenja,

potem ko sta obe po dolgem zakonu izgubili svoja moža.

Minino mladost je zasenčila vojna in očetova bolezen. Kljub temu je našla novo življenjsko moč in srečo v naročju svojega moža Michela, s katerim je bila poročena 67 lepih let. Njuna ljubezen je bila velika, vendar nista imela otrok. A je prenašala to izgubo in tolažbo našla v ljubezni, ki jo je dajala svojemu možu in drugim družinskim članom, tukaj v Belgiji in raztresenim po mnogih drugih državah Evrope. Storila je vse, kar je lahko, da bi pomagala svojim staršem in bila vedno

na razpolago svojemu bratu in sestri. In za svoje nečake in nečakinje je bila najljubša teta kdaj koli.

Skupaj z možem sta jim dala drugi dom, kjer so bili vsi gostoljubno sprejeti. Še v svojih zadnjih dneh je poskrbela, da je bilo dovolj vina, piva, piškotov pripravljenih za naslednji obisk.

Rada je obiskovala sobotno sv. mašo v Genku. Ljubezen in skrb za druge, da se je vedno postavila na zadnje mesto, njena skromnost in dobrotljivost, to pomaga vsem, ki žalujejo za njo, da se z nasmehom spominjajo nanjo. Naj počiva v miru.

FRANCIJA

FREYMING-MERLEBACH

Adventni čas nas popelje v novo liturgično leto B. S prvo adventno nedeljo pa se v naši kapeli ponovno močno spremeni pogled na prezbiterij. Vstali Kristus je kakor v postnem času zakrit. Letošnja novost je tudi lepo viseče platno, ki nas poda na pot pričakovanja svete družine. To risbo nam je podarila gospa Rose Castel-

lani iz sosednjega mesta Hombourg-Haut. Z njenim možem sem se srečal, ko sem šel za vse svete na grob svojega očeta, da tam prižgem svečo, položim nekaj cvetja in seveda molim za pokoj njegove duše, kakor za vse naše pokojne. Vprašal me je, če bi za našo kapelo sprejeli risbo, delo njegove žene ... Naslednjo nedeljo me je že čakal v kapeli s zvitkom pod pazduho. Te slike bo še posebno vesel naš Marc Benetti, ki že

deset let prihaja tedensko kar nekajkrat v našo kapelo, da zaliva, čisti, krasí, poje, moli ... Pravzaprav ga je v našo kapelo pripeljala prav njegova mama, ki je pred tem opravljala to službo, potem ko je naša blaga duša gospa Mici Mav tako hitro odšla v večnost. V pomoč mu je že tretje leto za težje in zahtevnejše delo Gerard Sworacki, po očetu in materi poljskega rodu. »Ko krasim to našo kapelo in ko se mi včasih ne

posreči, takoj čutim, da je še vedno ob moji strani moja draga mama in mi pomaga, mi svetuje ... Nagovorim jo in mi pomaga!« Predno je zatisnila oči, mi je izročila lepo vsoto denarja, ki naj ga namenja izključno za to, da bo kapela ostala lepa in okrašena. Obljubil ji je! To mi je povedala tudi na smrtni postelji, v bolnici v Saint-Avoldu, ko sem ji še zadnjič prinesel sveto obhajilo in ko sva še zadnjič skupaj zmolila molitev,



Marc Benetti že deseto leto vztraja pri rednem tedenskem krašenju.



Gérard Sworacki je Marku že tretje leto v pomoč pri zahtevnejših opravilih znotraj kapele.



Pogled na prezbiterij za adventni čas

ki jo je tolikokrat s srcem in dušo molila v naši kapeli, kjer je našla svoj mir in zatočišče, molitev očenaš.

Pred nekaj dnevi sem se v sredo popoldan, ko nadaljujemo mozaike, z Julesom in Maxencem srečal z obema hkrati. Zahvalil sem se jima za to vestno delo, ki ga naši rojaki in nedeljski obiskovalci še posebno cenijo. Dodal sem: »Škoda, da se naši rojaki počasi poslavljajo in da se vrste redčijo ...« Pogledal me je v oči, vdihnil, kot bi zajel polovica vsega kisika naenkrat in skoraj izbruhnil: »Mar ne vidiš, da je ta

kapela in ta hiša postala stičišče različnih narodov, ki živijo v tem okolišju! Odpri samo oči!« In je začel naštevati ... Res je, prejšnjo nedeljo je tik pred mašo, kakor ima navado, prišel upokojeni možakar s prodornim pogledom in velikimi brki. Prižge nekaj sveč, pomoli in odide iz naše kapele, medtem ko nadaljujemo s sveto mašo. Srbskega pokolenja. Ostanek pravoslavne navade? Pred mene stopi Nemka, ki zna francosko le »Bonjour«. Tolikokrat prisede v tretjo vrsto, pa gospa Krebs, ki komaj čaka naša srečanja ... Pa kaj bi našteval.



V nedeljo, 10. decembra, je potekal občni zbor društva Slovenske katoliške misije.



Štiriletna otroška duša se malce boji Miklavževe sive brade.



90-letni Leo Curk je bil od svetega moža še posebno pohvaljen in obdarovan.

Marc je imel prav. To ni več kapela ne hiša samo za Slovence, ampak za slehernega, ki se počuti sprejetega in nalogovljenega od skupnosti, duhovnika, Boga. Pa še ena zanimivost. Ravno danes, na drugo adventno nedeljo, pride pred mašo mešani francosko-slovenski par in mi predstavita njihovo dobro znanko in prijateljico. »Tolikokrat sva ji govorila o slovenski kapeli, danes pa sva jo vzela s seboj, da jo vidi in doživi celodnevno srečanja z nami,« pravi Bernard. Je pa protestantka! Spomnil sem se na našo Arlette, ki je le nekaj metrov zadaj bila pri pevskem zboru. Tudi ona je protestantka, Francozinja in poje slovenske pesmi, tudi Marijine ... Po celodnevnem srečanju me prva protestantka ogovori in reče: »Danes sem bila prvič pri vas, toda prav gotovo ne zadnjič ... Hvala!« Prav imaš Marc, še bi lahko našteval ... Da ne omenim tako ljubega Habsterdicka, kjer se redno zbere okoli 20 vernikov ob četrkih zjutraj ... Poljaki, Slovaki, Francozi, Italijani, Slovenci ... Vsak v svojem jeziku moli, na glas, istočasno, glosolalija v živo, Babilon v malem. Tudi neogrevana velika cerkev v zimskem času jih ne odvrne od tega skupnega tedenskega srečanja ob Gospodu. Bolj ko je hladno, krajše so moje pridige ... To je



V naši slovenski kapeli smo v Merlebachu prižgali prvo adventno svečo.

edino človeško usmiljenje. Ob pogledu na vse te obraze se mi je porodila misel, da bi jim dali besedo in da bi nam kaj povedali, ravno ti Neslovenci. Le kaj najdejo pri nas tako močnega, duhovno vzdržnega, da zapustijo svoje domače okolje in se oklenejo novega, našega, saj ne razumejo in ne govorijo slovenskega jezika? Le kdo bi si lahko mislil, da se tujec lahko utopi v našem, slovenskem svetu! Toda to doživljamo v živo v Merlebachu. Smo na krovu Titanika, toda zadnja pesem, ki jo z nami pojejo tujci, zna biti ravno po njihovi vztrajnosti dolga. To so nam potrdili tudi na občnem zboru Slovenske katoliške misije, 10. decembra, na 14 rue du 5 decembre, potem ko je obiskal sveti Miklavž tako otroško dušo kakor starejše, ki so v njem prepoznali znamenje dobrote našega nebeškega zavetnika. Sveti mož nas je obiskal med juho z domačimi rezanci in kisló repo z zimskimi mesnimi dobrotami! Hvala vsem! Do srede, ko se v večerni uri ponovno zberemo trije zbori v naši kapeli in skupno pripravimo božični večer ob slovensko-francoski večerni maši v veliki cerkvi svetega Mavricija v Freymingu.

Vaš hvaležni župnik Jože Kamin

HRVAŠKA

PULJ

Pulj, november in advent 2023

Po kulturno pestro obarvanih Dnevh slovenske kulture oktobra v Istri je mešani pevski zbor Encijan intenzivno nadaljeval svoje

delo z dirigentko prof. Ino Jovanović - Verbanec in korepetitorko Ano Balog, saj je društvo dobilo vabilo Katoliško prosvetnega društva Drava v občini Suha iz Gornje vasi (Oberdorf) za Jesenski koncert sredi novembra. 18. novembra smo se pevci Slovenskega

kulturnega društva Istra Pulj odpravili z mešanimi občutki k rojakom na avstrijsko Koroško, saj smo v kratkem času pripravili devet slovenskih in eno hrvaško pesem. Vabilo je poslal Oktet Suha, ki je pripravil Koroški večer. Organizacijski vodja okteta je mag. Jo-

kej Logar. Oktet Suha je na Koroškem zelo priljubljen, saj prikazuje kulturno ustvarjanje narodne skupnosti že 42 let. Oktet je bil letos imenovan za enega od treh finalistov za avstrijsko, evropsko državno nagrado v kategoriji Evropa v umetnosti in kulturi



(Europa Statspreis 2023). Očarani z lepo urejeno Koroško smo okrog 13 h prispeli v Žvabek in se okrepčali z dobrim kosilom v restavraciji Lukner. Prijazno nas je pozdravil mag. Logar, nakar smo si ogledali Hišo kulture Katoliškega prosvetnega društva Drava.

Navdušili so nas lepi, veliki prostori, izdelki članov, slike ... Čas nas je priganjal, pa tudi naša Viviana Velkavrh, ki je aranžirala celo potovanje. Že smo bili v Pliberku (Bleiburg) v hotelu Breznik. Pripravili smo se za nastop Jesenskega koncerta v Gornji vasi v prostorih KPD Drava. Ta koncert je bil letos v znamenju mednarodnega povezovanja. Domača pevsko instrumentalna skupina se zaradi bolezni ni mogla udeležiti. Program je bil pester in raznolik. Poleg Okteta Suha je mladinski zbor Domače viže (Heimatklang Bach) prepeval z mladimi glasovi ob igranju večkratne državne prvakinje na harmoniki Laure Ramptsch. MPZ Encijan SKD Istra Pulj je s svežimi ritmi in vižami desetih pesmi obdaril številne poslušalce. Za hudo mušno povezavo je poskrbel Pepelj Krop (iz Okteta Suha), ki se je zaradi pomanjkanja prostora moral prebiti na oder k predsedniku zbora Branku Velimiroviću v zadnjo vrsto. Med prijaznimi koroškimi Slovenci smo se počutili kot doma. Pri nabito polni dvorani skoraj ni bilo prostora za našo dirigentko Ino. Tudi spremljave Ane Balog na klavirju in Toma Diviča na kitari ni bilo mogoče videti. Pri predstavitvi delovanja koroških Slovencev sta mag. Jokej Logar in naša predsednica Danica (pred kratkim je dobila tretji mandat) izmenjala darila, nakar navdušenemu aplavzu ni bilo konca. Za bis smo dodali Zemlja pleše. Koroški Slovenci so izvedeli, da tudi v Pulju živimo Slovenci, ki širimo in negujemo svoj jezik in kulturo. Gostitelji so nam obljubili, da bodo z veseljem prišli med rojake v Istro. Predsednici Danici Avbelj gre zahvala za ta prelep izlet in doživetje z rojaki na Koroškem. Navezala je stike z gospo Danico Dylong, zavedno Slovenko iz Dusseldorfa in odlično poznavalko slovenskih pevskih zborov, saj nas je leta 2019 popeljala v Francijo, hvala obema.

Po prijetnem druženju, večerji in petju smo zadovoljni pristali v Pliberku v hotelu Breznik. V nedeljo, 19. novembra, smo si z vodičko Mojco Koletnik ogledali nekaj zanimivosti Pliberka. Zraven cerkve Petra in Pavla je bila razstava narodnih noš. Pred cerkvijo na stopnišču smo naredili skupinski posnetek, bili smo prijetno presenečeni, prav takrat je potekala dobro obiskana slovenska maša, ki jo je vodil monsinjor mag. Ivan Olip. Samo iz avtobusa smo videli Pliberško polje in nadaljevali v Dom kulture v Pliberk. Ob prijazni razlagi Primoža Kukovica smo si ogledali enkratne prostore s kakovostno opremo, plesno dvorano, knjižnico, restavracijo. Fasciniral nas je prostor, kjer stoji klavir, doniran od nečaka pesnice Liburškega polja Milke Hartman. Naša Ana je samodejno dala intonacijo, Ina je začela dirigirati, zapeli smo Rož, Podjuna, Zila, saj smo bili na območju nekdanjih krutih dogajanj, ki naj ne bi šli nikoli v pozabo. Vračali smo se z nepozabno lepimi spomini in hvaležni koroškimi Slovencem, da tako vztrajno ohranjajo slovenstvo v svoji drugi domovini.

Po fasciniranem ogledu Košnikovega gradu, njegove okolice in notranjosti smo imeli čast spoznati upornost, pridnost Slovencev na Koroškem, ki je znal izkoristiti talente, ki so mu bili dani (18. 11. smo v cerkvi Petra in Pavla poslušali o talentih). Otroške sanje so postale z vztrajnostjo, delom in trudom v trinašdesetih letih resnica.

V nedeljo, 18. novembra, smo se zadovoljni vrnili v Pulj, kjer so nas čakali novi izzivi, vaje za advent in izdelava adventnega venca, ki ga pridne roke pletejo že sedmo leto. Kljub slabemu vremenu, a dobri organizaciji predsednice je bil venček spleten v petek, 31. novembra, v soboto postavljen v središče Pulja (slika sodelujočih, ki so pletli venec), ki je ponosno čakal ob pogledih mimoidočih na prižig prve adventne svečke. V dnevnem časopisju je bilo objavljeno odprtje praznične manifestacije v Flanatički ulici. V nedeljo, 3. decembra, so se pričeli zbirati Puljčani, člani slovenskega društva, nastopajoči in častni



Mag. Logar in predsednica slovenskega društva pri predstavitvi zborov in izmenjavi daril



Oktet Suha na Jesenskem koncertu



Zbor iz Pulja pred cerkvijo sv. Petra in Pavla v Pliberku (manjkajoči so pri sv. maši.)

gostje. Predsednica Danica Avbelj je pozdravila vse prisotne, se zahvalila za obisk, dala besedo namestniku župana Brunu Černjulu, ki je pohvalil to lepo slovensko idejo, ki jo gojimo že več let in tako bogatimo adventni čas. Zazvene so adventno-božične pesmi otroškega zbora italijanske skupnosti in zbora Lino Mariani italijanske skupnosti.

Predsednica je prosila veličastnega Rikarda Lekaja, župnika puljske

katedrale, za nekaj besed, blagoslov venca in prižig prve sveče. »Prižigamo prvo adventno svečo,« je dejal, »svečo vere, ki je znak hrepenjenja po Bogu. Naučimo se krščansko živeti, se zahvaljevati za življenje, ki nam je dano in njegove darove pravilno uporabljati. Pošljite nam na začetku adventa Sv. Duha. Naj se ob prižiganju sveč v naših družinah in v vsakem od nas in naši skupnosti pomnoži svetloba vere in prosimo za blagoslov.« Po blagoslovu



Spontano smo zapeli Rož, Podjuna, Zila ob klavirju Milke Hartman.



Lepo urejena knjižnica v Domu kulture.



V tej hiši je v številni slovenski družini na Koroškem odraščal mali Johan in sanjal, kako bo nekega dne živel v gradu.

je ob velikem aplavzu zagorela prva sveča. Uživali smo ob lepih melodijah adventa zbora Lino Mariani. Ob prij-



Košnikov grad

tnem druženju smo končali nedeljsko dopoldne.

Dragi rojaki, ko boste prebirali te vrstice, bo minil prelepi čas adventa in najlepši družinski praznik rojstvo našega Odrešenika, stopili bomo v leto 2024. Naj bo za vse ljudi srečno, zdravo in blagoslovljeno.

Za SKD Istra Pulj, Ivanka Koletnik

P. S. Mislim, da je potrebno omeniti ...

Z veseljem sporočamo, da je SKD Istra Pulj prejelo novembra 2023 prestižno priznanje s strani mednarodnega podjetja Company Wall. Kot vodilno podjetje v svoji panogi se je SKD izkazalo kot eno izmed najbolj zanesljivih društev na Hrvaškem.



V ozadju čudovita kapelica



Elbe Johan zraven svojega portreta, na sliki levo soproga Ljudmila. Lepo je dejal, da brez žene, ki podpira tri vogale, nebi bilo te stvaritve.



Veselje v prostorih galerije 1. 12., ko je bil venec gotov za postavitve v središče mesta.



Prizig prve adventne svečke

NE MČIJA

AUGSBURG

Martinova nedelja v Ulmu

V nedeljo, 12. novembra, je bila v Ulmu sveta maša v slovenskem jeziku. Po končani maši je v dvorani »Rupert-Mayer-Haus« potekal kulturni program v počastitev godu sv. Martina. Slišali smo kratko predstavitev življenja sv. Martina, škofa iz Toursa, ki je živel v 4. stoletju. Kot mladenič je šel po očetovih stopinjah in postal vojak. Po nekaj letih je pustil vojaško službo in se dal krstiti. Postal je učenc sv. Hilarija, duhovnik in pozneje škof v Toursu. Tudi ko je postal škof, je ostal zelo skromen. Ni se preselil v škofovsko palačo, pač pa je živel z me-

nih v kočah pred mestnimi vrati (iz njih je nastal samostan Marmoutier). Kot vojak je premraženemu beraču podaril polovico svojega vojaškega plašča, kot duhovnik in škof pa je bil znan zlasti po svojem zavzezanju za reveže.

V teku programa smo slišali tudi recitacijo odlomka iz zgodbe Martin Krpan z Vrha, ki jo je napisal Fran Levstik in je bila leta 1858 objavljena v



Marko Cerar je predstavil lik sv. Martina.

Slovenskem glasniku. Gre za umetno pripovedko. Župnik Kutin je zaigral na pianino in ob spremljavi smo skupaj zapeli nekaj lepih slovenskih pesmi.

Zapisal: Marko Cerar

Augsburg – V večnost je odšla Angela Lindermeier

Angela Lindermeier se je rodila kot hči kmetov Marije in Valentina Leva 26. aprila 1938 v vasi Modrič v občini Slovenska Bistrica v Sloveniji. V družini je bilo devet otrok. Štirje so umrli že v zgodnjih otroških letih. Ostalo jih je še pet. Vsi so že pokojni. Angela je bila najmlajša. Zdaj se jim je tudi ona pridružila v večnosti.

Že kot otrok je morala pomagati na kmetiji. Angela je uspela napraviti štiri razrede osnovne šole. Takrat so bili drugačni časi. Merilo je bilo, da si se naučil brati in pisati ter vsaj malo računati. Kot mlado dekle je Angela izkusila grozote druge svetovne vojne.



Martina Krpana je na pamet recitiral Boštjan Dvořak.



Župnik Roman je spremljal petje z igranjem na pianino.



Pokojna
Angela
Lindermeier

Ko je zvedela, da je brat padel v vojni, jo je to močno prizadelo, tako kot vso družino.

Že od malih nog je Angela rada šivala. Ta talent je kasneje spremenila v svoj poklic.

Leta 1960 se je poročila. Z možem Štefanom sta po enem letu oba srečna zibala sinčka Vinka.

Leta 1963 se je Štefan odločil, da gre kot gastarbajter v Nemčijo, da bi hitreje zaslužil denar za gradnjo hiše. Angela je ostala s sinom v Sloveniji in bila zaposlena kot šivilja v Mariboru. Spremljala je začeto gradnjo hiše.

Leta 1968 je bila stavba v grobem že pod streho. V pritličju je bila hiša do te mere dokončana, da je bilo v njej možno stanovati. Tako sta mama in sin preživela nekaj let skupaj v napol dokončani zgradbi z velikim vrtom, medtem ko je mož in očka Štefan v Nemčiji služil denar. Po nekaj letih je tudi Angela sledila svojemu možu v Augsburg. Skupaj sta želela zaslužiti potreben denar za dokončanje hiše. Sina sta pustila pri prijateljih v Mariboru, kjer je hodil v osnovno šolo. Nekaj časa je to šlo, potem pa je Vinko zbolel. Starša sta sprejela odločitev in sina Vinka vzela k sebi v Nemčijo. Tako so bili spet vsi skupaj.

Angela je poleg šivanja na akord delala kot čistilka pri Pfaffenzellerju v Augsburgu in v zasebnih gospodinjstvih. Delo in garanje od jutra do večera, da bo zaslužek čim večji, je bilo usodno za skupno družinsko življenje. Tako se je zgodilo, kar se je moralo

zgoditi. Zakon se je končal z ločitvijo sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja. Medtem je tudi sin odrasel in šel svojo pot. Po ločitvi se je za Angelo začelo težko obdobje. Več kot deset let se je sama prebijala skozi življenje, kot je vedela in znala. Leta 1997 je spoznala vdovca Pavla in se z njim civilno poročila. Živela sta srečno do Angeline nenadne smrti. V sredo, 25. oktobra 2023, sta se z možem Pavlom odpravila na vrt. Še predno sta začela z delom, se je Angela zgrudila na tla. Srčni infarkt je prekinil nit njenega življenja. K večnemu počitku je bila pokojna Angela položena v petek, 3. novembra, na pokopališču v Friedbergu blizu Augsburga. Domači župnik Roman je v pogrebni nagovoru dejal: »Kar je pokojni Angeli zelo pomagalo v življenju, je bila njena nemajna vera v Boga. Vključena je bila v Slovensko župnijo, v pevski zbor in redno je hodila k sveti maši. Rada se je družila s slovenskimi rojaki. Angela je bila preprosta in skromna, a vesela in družabna oseba. Naj ji bo Bog za vse dobro bogat plačnik!«

Ravensburg – Slovo Marije Žagar

Pokojna Marija se je rodila 18. julija 1934 v družini Troha v vasi Gorači blizu Čabarja na Hrvaškem. Imela je sestro Ivanka, ki pa je umrla v najlepših letih mladosti, stara komaj 36 let. Marija in Ivanka sta odraščali v domači družini. Vihar druge svetovne vojne je družini Troha iztrgal očeta. Mama je ostala sama z dvema odraščajočima hčerkama. Kot je vedela in znala, se je brez moža prebijala skozi življenje. Obe hčerki sta morali že v otroških letih hoditi pomagat drugim ljudem, da sta kaj malega zaslužili. Za šolske obveznosti in učenje enostavno ni bilo časa. Pok. Marija je napravila samo nekaj razredov osnovne šole. Naučila

se je brati in pisati in si osvojila osnovno znanje iz področja matematike. Leta 1952 se je poročila z Franjem Žagarjem iz vasi Kranjci blizu Prezida. Prvo leto po poroki sta živela pri njegovih starših. V tem času se jima je leta 1953 rodil sin Dušan. Ker so Franjevi starši imeli veliko posestva, veliko gozdov, je pomagal očetu na domačiji. Toda mlada starša sta kmalu spoznala, da morata iti na svoje in si ustvariti lastni dom. V Sloveniji v bližini Kočevja v vasi Koblarji sta kupila majhno staro hišico in se vanjo preselila. Franjo se je zaposlil v Kočevju na žagi. Z majhno plačo je preživljal družino. Leta 1954 se je malemu Dušanu pridružila sestra Mira. Kljub zelo skromnim razmeram so živeli v zadovoljstvu in sreči. Da bi zaslužil boljši kos kruha, se je Franjo podal leta 1962 v Nemčijo v Ravensburg.



Pokojna
Marija Žagar

Po dveh letih 1964 je k sebi preselil tudi ženo Marijo s sinom Dušanom in hčerko Miro. Tako so bili končno kot družna spet vsi skupaj. Franjo je delal kot monter pri firmi Otto Sterkel vse do upokojitve leta 1985. Tudi pok. Marija je našla prvo zaposlitev pri tej firmi. Kmalu je začela iskati boljši zaslužek. Zato je večkrat menjala službo. Zadnje zaposlitev je našla leta 1980 pri podjetju Bischoff v Weingartnu. Tu je delala do upokojitve 1994. Mirno življenje obeh upokoencev je prekinila zahrbtna bolezen. Franjo je v decembru 2005 resno zbolel. Moral je v bolnico. Bolezen je hitro na-

predovala. 30. januarja 2006 mu je izpila vse življenjske moči. Še tisto leto, ko je bila bolečina za izgubljenim možem zelo močna, je bolezen tudi njej začela krojiti življenje. Zaradi prsnega raka je morala na operacijo. Zahtevne terapije so bolezen zelo uspešno zaustavile. Zadnje obdobje svojega življenja je Marija preživljala v svojem stanovanju v Weingartnu. Starostna oslabelelost in težave, povezane z njo, so jo v začetku leta 2021 prisilile, da se je preselila v dom za ostarele. To je bil tudi čas covida in raznih strogih ukrepov, ko je bilo vsako druženje prepovedano. Letos, v februarju se je pri Mariji ponovno pojavila bolezen prsnega raka. Močna zdravila in prizadevanje medicinske stroke boleznimi niso mogli več zaustaviti. Izčrpana od boleznimi in starostne oslabelelosti je Marija v nedeljo, 19. novembra, v navzočnosti hčerke Mire in sina Dušana za vedno zaspala. Pogreb na pokopališču v Weingartnu je vodil domači župnik Roman. Pri maši zadušnici, dva dni kasneje, je med drugim dejal: »Danes darujemo sveto mašo za pokojno Marijo Žagar. Pred dvema dnevnoma smo se zbrali na pokopališču v Weingartnu in se od nje poslovili. Dokler je mogla, je redno prihajala k maši. Živela je svojo vero, tako kot ji je to bilo dano razumeti. Ona je razumela, da je v življenju treba biti pošten, pravičen in prijazen do ljudi. Tako se je sama osebno trudila živeti in tako je po svojih močeh vzgajala skupaj z možem tudi sina Dušana in hčerko Miro, dokler nista odrasla in se postavila na svoje noge. Smemo upati, da je pri Bogu deležna tiste sreče in vsega lepega, kar je pripravil vsakemu, ki je v teku zemeljskega življenja vanj veroval in se trudil biti človek s srcem.«

R. Kutin

MÜNCHEN

Na prvo adventno nedeljo nas je letošnja zima obdarila z obilico snega, tako da je bil mestni promet skoraj ustavljen. To

smo občutili tudi pri sveti maši, saj veliko ljudi ni uspelo priti do naše cerkve. Pri bogoslužju je župnik Dori blagoslovil adventni venec, ki bo vse dni do božiča krasil naše prostore poleg Asamkirche.

Na drugo adventno nedeljo pa smo se udeležili božičnice Slovenskega kulturnega društva Lipa v Münchnu. To adventno srečanje in obisk svetega Miklavža je bilo v dvorani cerkve župnije svetega Kri-

ža. Nastopali so učenci slovenskega dopolnilnega pouka v Münchnu in glasbena skupina Srebrne strune iz Slovenije.

dr. Gabrijela Gerber Zupan



Adventno okrašen prostor za srečanje po maši



Drugi advent po mašnem slavlju v cerkvi



Božičnica pri društvu Lipa je dobro obiskana.



Nastop glasbenikov na božičnici



Nastopili so otroci slovenskega dopolnilnega pouka.



Otroci so z veseljem prejeli Miklavžev dar.

SEVERNO PORENJE – VESTFALIJA

Miklavževanje v Moersu

Pevski zbor Slovenski cvet je v nemški deželi Severno Porenje – Vestfalija v soboto, 9. decembra, organiziral miklavževanje v Moersu.

V cerkvi svetega Jožefa se je začelo z bogoslužjem v slovenskem jeziku. Mašo je daroval slovenski župnik iz Belgije Gregor Šemrl. Za glasbeno in pevsko spremljavo je poskrbela organistka Danica Ban-Schroers.

Po maši smo se odpravili v Don Bosco Haus, kjer je sledilo miklavževanje. Sveti Miklavž je otrokom podaril darila. Darila so prejeli tudi nekateri



Maša v Moersu

glasbeniki in vodja pevskega zbora Slovenski cvet Iztok Kešpret. Pevski zbor Slovenski cvet je zapel nekaj pesmi.



Slovenski cvet med petjem

Sledil je glasbeni program z glasbeniki ansambla Slovenski fantje Silva Kopšeta in druženje ob kavi, pecivu in drugih dobrotah, ki so jih pripravili

le naše pridne gospodinje. Druženje Slovencev in njihovih nemških prijateljev je trajalo do poznih večernih ur.

Dušan Čegovnik, Essen

STUTTART

Župnija Stuttgart v jesenskem času

Spoštovani bralci našega lepega mesečnika, lepo pozdravljeni. Veliko stvari se je zgodilo v zadnjem mesecu našega pastoralnega leta. V Bad Urachu sem se srečal z evangeličanskim župnikom Kuminom iz Moravskih Toplic, kjer sva si vzela čas za ekumenski in prijateljski pogovor. Župnik Kumin je ekumensko zelo odprt s širino duha in srca in intelektualno zelo podkovan duhovnik. Gospod župnik, hvala za obisk in srečanje.

Potem smo imeli lep sestanek slovenskega društva Slovenija-Stuttgart, kjer smo načrtovali novo pot za naslednje leto. Tako sem hvaležen vsem članicam in članom, da gremo skupaj v nove izzive za društvo in župnijo. V slovenskem župnišču so se na kosilu in prijateljskem srečanju zbrali članice in člani cerkvenega pevskega zbora Obzorje. Srečanje je potekalo v prijateljskem vzdušju in vsi so bili veseli, da so lahko skupaj preživeli lep dan. Bog daj več takih srečanj in dobrih kosil, kjer se bodo lahko naši pevci in pevke družili.

Na obisk in k sveti maši je prišel gospod Danijel Gorše skupaj s svojim si-

nom. Danijel je človek, na katerega se lahko vedno zanesem, ker je vreden zaupanja in človek avtoritete. Hvala za obisk, gospod Gorše.

V Bad Urachu je 80 let praznovala naša spoštovana gospa Milka Mele. Hvaležni smo ji za vsa leta zvestobe naši župniji in za vse, kar je storila za našo skupnost v Bad Urachu. Bog naj ji da še veliko zdravja in vsega dobrega. Gospa Milka, hvala za vaš trud in delo.

V Bad Urachu smo se poslovili od spoštovane vernice gospe Marije Polajžar, ki jo je Gospod poklical v večno življenje. Bila je dobra mama in skrbna ženska, ki je v življenju veliko pretrpela in dala vso svojo moč za svojo družino. Gospa Marija, Bog vam daj večni mir in pokoj in hvala za zvestobo Sloveniji.

Vsi smo na poti v večnost in moj dragi filozof bi rekel takole. V skladu s prepričanjem, da je ljubeči neskončno zadolžen, je Kierkegaardovo zavračanje stališča tistih, ki trdijo, da bi oni že ljubili, a žal ni nobenega človeka, ki bi bil vreden njihove ljubezni. Kierkegaard trdi: Pravo krščansko zadržanje je, da mi prinašamo ljubezen in tako naredimo druge »ljubeznive« ali »vredne« ljubezni. Navede čudovito primer o dveh umetnikih. Prvi pravi, da bi že naslikal obraze ljudi, a žal, vsi so pomanjkljivi in niso vredni

njegovega čopiča. Drugi umetnik pa o sebi pove, da morda ni velik umetnik in da ni veliko potoval, a v svojem malem kraju še ni našel obraza, ki ne bi v njem videl vsaj kake zastrte ali skrivne lepote ali vsaj sledi te lepote. Zato lahko reče, da z veseljem opravlja svoj poklic, ne da bi si domišljjal, kako velik umetnik je.

Če ljubezni ni v nas, potem lahko obredemo vse celine in je ne bomo našli. Najprej moramo nositi ljubezen v sebi, da jo lahko prinašamo med druge in delamo druge »ljubeznive«. Tako je tudi z lepoto. Drugi slikar jo je imel v sebi, prvi pa ne. Zato mu ni pomagalo, da je obredel ves svet, da bi jo našel. Kierkegaard je tako zapisal: »Če že govorimo o dolžnosti, potem naša naloga ni, da si najdemo



Evngeličanski župnik Primož Kumin in župnik Kalamar na srečanju v Bad Urachu



Upravni odbor društva Slovenija-Stuttgart na sestanku v slovenskem župnišču



Pevski zbor Obzorje na kosilu in srečanju v Slovenskem domu v Stuttgartu



Ata in sin Gorše na obisku v Slovenskem domu



80 let je praznovala gospa Milka Mele.

predmet, ki bo vreden ljubezni, pač pa da ob predmetu, ki nam je bil dan ali izvoljen, vztrajamo in ga vidimo vrednega ljubezni.« Kakor smo deloma že opozorili, Kierkegaard svari pred zablodo, da bi se zato, ker ne ljubimo bližnjega, izgovarjali na gorečo ljubezen do Boga, »da ne bi na videz goreče, v resnici pa lažno ljubili Nevidnega«. Kako lahko prepoznamo ljubezen tistega, ki zares ljubi? Kierkegaard ugotavlja: tudi za ljubezen velja, da jo spoznamo po njenih sadovih. Ti njeni sadovi so dejanja.



Pokojna Polajžar Marija

Vendar pa tudi tedaj stvari niso prav preproste in enoznačne, saj Kierkegaard opozarja, da ni nobenega popolnoma zanesljivega sadu, to je dejanja, ki bi dokazovalo, da je to ljubezen, saj je vedno pomembno »kako«, to pa vključuje, »zakaj« je bilo neko dejanje storjeno. Razlikovalna značilnost krščanske ljubezni je predvsem v tem, da »ima v sebi resnico večnosti«. Zato je krščanska ljubezen trajna, kakor pravi Kierkegaard: krščanska ljubezen ne odveti, ampak je. Zaradi svojega izvora v večnosti nas ljubezen dviga k naši neodvisnosti in nas varuje pred obupom. Če si obupan, to po Kierkegaardu pomeni, da si izgubil stik z večnostjo: »Kar te žene v obup, niso

nezgode, temveč prekinjen stik z večnostjo, tu je trn obupa, ko se ne hraniš več iz večnega skozi popkovino svojega 'moraš!'. Obup ni v izgubi ljubljene bitja (kar je sicer lahko nesreča, bolečina in trpljenje), temveč v izgubi večnosti.«

Kako nas ljubezen iz Zapovedi obvaruje pred obupom? »Kdo drug bi lahko premagal tak obup, če ne večnost, ki ti v trenutku, ko je ljubezen na tem, da se v nezgodi pogrezne v obup, priskoči na pomoč s svojim 'ti moraš'? Od kod naj pride ta ukaz, če ne iz večnosti? Kadar nam v svetu postane nemogoče, da bi obdržali ljubljeno bitje, tedaj nam spregovori s svojim glasom: 'Ti moraš ljubiti,' kar pomeni, da večnost svojo ljubezen rešuje iz obupa tako, da jo naredi večno.« Med značilnostmi krščanske ljubezni Kierkegaard izpostavlja še dve: ponotranjenost in vztrajnost. Po Kierkegaardu je ponotranjenost tisti moment ljubezni, zaradi katerega ljubezen teži k predanosti in žrtvi. V tem smislu je ponotranjenost enaka odpovedi oziroma samoopovedi. Iz tega je razvidno, da krščanska ljubezen in življenje kristjana že po svojem bistvu vključujeta žrtvovanje. Posebnost ponotranjenosti oziroma krščanske samoopovedi pa je: izhaja iz potrebe, da se človek obrne k Bogu. Zato tisti, ki ljubi v krščanskem smislu, za svojo ljubezen od sveta ne more pričakovati nobenega plačila, nobenih potrditev svojih žrtev in niti kančka hvaležnosti. Vendar je to po našem mnenju le ena plat, in če naj bo Kierkegaardov pogled na ljubezen, celostno gledano, skladen, potem bi moral Kierkegaard dodati: mogoče je, da bomo doživeli takšen negativni odnos od vseh; zagotovo od nekaterih, vendar pa verjetno ne od vseh. Kajti po drugi strani Kierkegaard trdi: lju-

bezen mora izhajati iz predpostavke, da je povsod navzoča. Lahko je močno zastrta, zakrita, a tisti, ki ljubi, izhaja iz predpostavke, da je ljubezen v vsakem človeku. Druga značilnost krščanske ljubezni – vztrajnost, je paradokсна, je »čudež«. Kierkegaard jo razloži s primerom človeka, ki po eni strani leži na smrtni postelji in se mu je pred očmi odvila vsa beda, kakor jo bo trpel do smrti, po drugi strani pa mora iti pokončno naprej. Ljubeči mora istočasno ležati zleknjen na smrtni postelji in hkrati pokončno hoditi naprej. To je prispodoba človeka, ki po krščansko ljubi. Kakšen paradoks, kakšen »čudež« je to, ugotavlja Kierkegaard. Ljubezen je skrivnost in mora ostati skrivnost. Samo tako ima lahko svojo moč, samo tako lahko ostane prava ljubezen. Vendarle pa so nekateri znaki, na podlagi katerih lahko razumno domnevamo, ali je ljubezen navzoča oziroma odsotna. Znaki odsotnosti so: »Bridki posmeh, hladno razumarstvo, strupena ost nezaupanja, hlad in otopelost srca – taki so sadovi, ki kažejo, da ni bilo v njih sledu ljubezni.« Vera in ljubezen sta tesno povezani.

Samo »vitez vere«, kakor je bil na primer Abraham, lahko po Kierkegaardu deluje iz krščanske ljubezni. Vendar pa ravnanja viteзов vere sprožajo mnoga vprašanja in pomisleke. Eden od njih je: kako prepoznati, ko imamo dejanja, ki so v nasprotju z etiko, da so to pravi vitezi vere in ne manipulatorji, ali preprosto, blazneži oziroma norci? Iz Kierkegaardovih del lahko izluščimo štiri merila oziroma pokazatelje. Vitezi vere morajo biti svobodni. Ne morejo, na primer, dejati, da jih je resda groza nekaterih svojih dejanj, a si ne morejo pomagati. Vitezi vere morajo imeti spoštljiv odnos do etičnega, tudi če ga kršijo oziroma teleološko suspendirajo. Vitezi vere bi radi ostali znotraj meja etičnega in vedo, da je lepo in prijetno pripadati občemu oziroma etičnemu. Zaradi svoje »transetične« usmerjenosti trpijo in doživljajo stisko in tesnobo in o njej kritično razmišljajo. Nekdo, ki je prepričan, da je nekaj več od drugih ljudi, da je superioren

in da zato lahko krši etično, zagotovo ni vitez vere. »Kdor meni, da je biti posamičnik nekaj prijetnega, je lahko za vselej prepričan, da ni vitez vere; kajti samotne ptice in potujoči geniji niso ljudje vere.« Vitez vere se ne more upravičevati na podlagi neke nove etike, nekega novega občega, ki ga uveljavlja neka nova skupina. »Resnični vitez je vselej absolutno osamljen, lažni pa je vedno sektaš. Sektaštvo je poskus izstopiti z ozke steze paradoksa in poceni postati tragični junak. Vsi pravi vitezi vere so prepričani, da je to, kar delajo, po eni strani nekaj najbolj zavržnega, po drugi strani pa nekaj najboljšega, kar so naredili v svojem življenju. Vsi suspendatorji etičnega so s stališča vsakdanje etike nori, blazni in se tega zavedajo. Zato njihovo eksistenco zaznamujejo duševno trpljenje, tesnoba in stiska ter stalna tenzija, napetost, nemir. »Tragični junak ravna, kakor je treba, in počiva v občem, medtem ko viteza vere nenehno preganja nemir.« Tako le razširi svoja opažanja o značilnostih viteza vere na kulturološko raven: »Kierkegaard je bil prvi, ki je uvidel, da na Zahodu živimo v konfliktni družbi, ki jo prežemata dve protislovni razumevanji sveta in tega, kdo smo mi. Grki so razkrili univerzalno etično in spoštujemo ga kot naš najvišji smoter, saj nam omogoča, da osmislimo naša življenja. Toda judovsko-krščanska izkušnja je odprla možnost poklicanosti, da posameznik prekrši etično. Po eni strani se ne moremo odpovedati etičnemu in še vedno imeti svoje početje za smiselno, po drugi strani pa se prav tako ne moremo odpovedati naši brezpogojni zavezanosti in še vedno imeti popolnoma smiselno življenje. Ti dve zahtevi sta si popolnoma nasprotni. Vendar tega položaja ni treba obžalovati. Samo kultura, ki je konfliktna, tako kot je naša, ki spoštuje etično in hkrati kljub temu verjame, da se ljudje lahko preobrazijo v posameznike, je lahko resnično zgodovinska, to je, lahko korenito spremeni svoj pogled na to, kaj pomeni biti človek.« Biti človek je umetnost vesti in osebnosti.

Poročilo pripravil: Aleš Kalamar



Hči in mama Zertuš na obisku v Slovenskem domu



V Pfullingenu pri sveti maši



Zbrani pri sveti maši v Heilbonnu

Lloyd DOUGLAS

Z G O D B A

Njegova suknja – Dvajseto poglavje

Najslabše je bilo v poletnih mesečnih nočeh, ko so prevozniki hoteli izkoristiti svetlobo. Lepše ko so bile noči, hujši je bil vrvež in večji hrup.

V julijski noči, ki ga je spet pripeljala v Rim, je Marcel že dolgo, preden se je galera približala mestu, dojel peklenski hrup, ki se ga je že popolnoma odvadil. A zdaj je dobil celo hrup popolnoma nov pomen. Bil je prisposoda prepirljivega in sebičnega sveta, trdega in nizkotnega sveta, ki terja toliko znoja in strasti, nudi pa tako malo v zameno. Ta svet ni poznal miru in ga tudi ni iskal.

Ko se je galera zasidrala, je Demetrij med prvimi planil s krova in se kmalu vrnil s pol ducata Tračanov, ki so prevzeli prtljago in jo naložili na voz. Zase sta z Marcelom najela drug voz, a zašla sta v tako prometno zmedo, da je Marcel nestrpno predlagal, da plačata voz in se napotita dalje peš.

Pozabil je bil, kako neznosno surovi in brezobzirni so lahko ljudje na cesti. Brž ko se spremene v množico, olika kar pade z njih in nič več ne sprevidijo, da je bolje, če se vedejo mirno in vljudno. Divje živali ob napajališču kažejo več razuma kot samopašna, prerivajoča se množica.

Marcel se je spomnil lastnih besed, ki jih je tako zaupno govoril Pavlu in katerim se je ta tako porogljivo smejal. Kraljestvo dobre volje se ne bo začelo pri velikih in ne pri prestolih, ampak pri preprostih ljudeh, pri navadnih ljudeh! Tule jih ima zdaj pred seboj! Stopi na voz, Marcel, in govori preprostim ljudem o moči dobre volje! Prigovarjaj jim, naj pomagajo drug drugemu, naj se ljubijo in služijo drug drugemu in tako spolnijo Kristusov nauk. A pazi! Lahko te omečejo z blatom iz kolesnic, zakaj navadni ljudje ne poznajo šale!

Zopetno snidenje družine Galio uro pozneje je bil eden najsrečnejših dogodkov v njegovem življenju. Ko je Marcel pred letom dni pretresen, upadel in duševno zmeden zapustil očetno hišo, so oče, mati in sestra za njim žalovali kakor za umrlim. Nato so sicer prihajala kratka pisma, v katerih je Marcel zatrjeval, da mu gre dobro, vznemirjalo pa jih je, ker je poročal tako malo nadržanosti in je samo tu in tam zazvenela iz besed želja, da bi se vrnil domov. Med vrsticami so brali, da si dušev-

no še ni opomogel. Zdel se jim je tako zelo, zelo oddaljen v prostoru in še bolj v duhu. V zadnjem pismu je pisal: »Po cesarjevem naročilu grem za neko skrivnostjo. Ob takih rečeh si oddahnem. To pot se lahko pokaže, da gre za več kot samo za zabavo.« Ko je senator zvitek odložil, je vzdihnil in zmajal z glavo.

Zdaj pa se je Marcel vrnil domov spet ves krepak, telesno zdrav in prožen kot gladiator, duhovno pomlajen, prav nič potr, poln prirojene prijaznosti in podjetnosti.

Vendar je bilo zraven še nekaj, kar je bilo težko opisati ali razumeti. Neka življenjska moč je žarela iz njega, ki je razgibavala vso hišo. Zvenela mu je v glasu, odsevala v očeh, v rokah. Domači ga niso takoj vprašali, od kod ima to, da, še pokazali mu niso, da vidijo na njem kaj posebnega in tudi med seboj sprva niso o tem govorili. Na njem je bilo nekaj, kar mu je dajalo neko notranjo veličino.

Senator je tisti večer, ko je pričakoval Marcela, pozno v noč delal v knjižnici. Ko je zaslišal korake, je pohitel sinu naproti.

Marcel je prepustil skrb za prtljago Demetriju. Potem ko sta ga stara suznja na zunanjih vratih z velikim veseljem spoznala, je urno prekoračil atrij. Ko je zagledal očeta, mu je mladostno stekel naproti, ga objel in stisnil k sebi, da je očetu kar sapo vzelo. Čeprav je bil senator za svoja leta še zelo trden, ga je prekipevajoča sinova moč le premagala.

»Sin, moj sin! Spet si zdrav in krepak! Spet si nam oživljen! Hvala bogovom!«

Lucija se je ob teh glasovih prebudila in ko je za trenutek prisluhnila, je nestrpno zaklicala: »Tercija! Obleko, sandale! Zbudi se! Urno! Marcel je tu!« Zdrvela je navzdol, se vrgla bratu okoli vratu in ko jo je objel in poljubil, je vzkliknila: »Ljubi Marcel! Zdrav si in čil!«

»In ti, ljuba moja, si še lepša in zrasta si!« Ko ji je ljubkovanje gladil lase, ju je senator objel, da sta se oba začudila. Ni bila namreč njegova navada, da bi kazal ljubezen na zunaj.

»Pojdita, « je rekel, »gremo k materi!«

»Tako pozno? Naj jo zbudimo?«

»Seveda!« je vsa srečna vzkliknila Lucija.

Držeč se za roke so šli skozi atrij, kjer so se zbrali starejši služabniki v želji, da bi videli, kakšen je zdaj domači sin, ki jih je pred letom tako duhovno potrt zapustil.

»Pozdravljen, Marcipor, Decim!« Sijoč od veselja jima je Marcel stegnil roko in celo mrki hišnik se mu je nasmejal. »Tercija, kako ti gre? Pa tebi, Servij?« Marcel je potrepljal starca po rami, da so se temu vliile od veselja solze po licih, Lencija pa je pozdravil z besedami: »Kaj pa konji?« Ko je ta odgovoril, da ima lštar tri mesece starega žrebička, je Marcel med splošnim smehom vzkliknil: »Pripelji ga no sem, Lencij! Takoj ga moram videti!«

Zdaj je bilo v atriju več ko dvajset suznjev in vsi so bili veselo vznemirjeni. Še nikdar ni v hiši senatorja Galia strogi red tako odnehal. Starejši služabniki, ki so bili vajeni hoditi le po prstih, so se smejali drug čez drugega, smejali v atriju v navzočnosti senatorja in senator sam se je vsemu smejal.

Oči so se jim svetile, ko je Marcel skoraj vse pozdravil po imenu. Ko je zagledal enako oblečeni makedonski dvojčici, ki sta si bili podobni ko jajce jajcu, se je spomnil, da ju je pred dvema letoma mimogrede videl, ni pa se mogel spomniti njunih imen. »Ali sta sestri?« je vprašal in vsi so se zvonko zasmejali, kajti bolj smešno res ni mogel vprašati.

»Decim,« je vzkliknil senator, ko se je smeh polegel, »poskrbi v eni uri za večerjo! V slavnostni dvorani, z zlatim posodjem! Marcipor, vse luči po hiši prižgi! Razsvetli vrtove!«

Se nadaljuje

OGLAS

Na Ptuju, v bližini term in igrišča za golf, je na prodaj lepo ohranjena hiša. Stavba, zgrajena 1976, je lepo vzdrževana, obdana z vrtom in stoji na mirni lokaciji. Kontakt ga. Vindiš-Roesler (0043/ 676 311 66 80).





Jaslice, foto: Tatjana Splichal

KRIŽANKA

KRIŽANKA 2401	NEJASEN OBUČEK	DEJAVOST ZA SPRO- STITEV IN OKREPITEV	LATINSKI VEZNIK	PREVOZNIK S ČOLNOM	SEVER	V OBLIKI KROGA	NOVA ZAVEZA	VZGOJENA, OBLIKO- VANA	SNOV, KI VEŽE	... ET LABORA (MOLI IN DELAJ)
RUDARSKI POZDRAV							NE STARO AMPAK REŠITI ZAMOTANO			
12 MESECEV					SLOV. KARTOGRAF URAN					
VELIKA BRITANIJA			BOŽJA POT KISIK				MIZA BREZ M VEZNIK			
VLADARSKI SEDEŽ					ŠIROK POJM ZA KULTURO (3. SKL.) REGENSBURG					SNOV ŽIVIH BITIJ
NIKALNICA			MORNAR NA LADJI ARGO LASTNIK TRGOVINE							
1. DVE ČRKI IMENA IN PRIIMKA OD JANI PROJ					LITVA DEL CERKVE Z ORGLAMI		SVETOPIS. OČAK LEVAR ANA			
SKRAJŠANO M. IME				AVSTRALSKI SESALEC SKRINJICA					RADIJ OBDELAN SVET V STRMINI	
VRSTA POŠTE ZAŠČITA GLAVE					VODE ANGELA NOSAN ANTON			TOPLAK EMA KRAJ PRI GROSUPLJU		
PODJETJE, KI IZDELUJE OLJE							KEŠANJE, OB- ŽALOVANJE IZIDOR			
ČLOVEK, KI Z NASILJEM DELA NERED IN ZMEDO					MAJHNA EU DRŽAVA 12. ČRKA ABECED					
RADIJ		DALIŠA DOBA KRAJ PRI BLEDU			PLETENO OBLAČILO NEGOVANA POVRŠINA					KRAJŠE LITERARNO DELO
MOŠKO IME					ZUNANJI DEL HIŠE (MN) DEL BESEDE KAVARNA					
OZVEZDJE						ŽENSKO IME RAHLA, MEDLA SVETLOBA				
KRAJ BLIZU MARIBORA							J OS. ZAIMEK (MN)			ŠPANIJA JANŠA ANTON
DRUGI ZLOG BESEDE ZILJA					NAJMANJŠI DELEC SNOVI KALIJ			JURIJ JAPELJ NORVEŠKA		
SAMOGLAS- NIKA V BE- SEDI KOPER			SLIKAR, KI UPODABLJA KRAJINO							

MALO ZA ŠALO

Črnemu psu, ki je bil zelo hud, sta dve mački komaj ušli, ko se je ustavil, da bi si oddahnil.

»Tudi midve malo počijva,« je predlagala ena od mačk, druga, ki je v tistem hipu opazila belega psa, pa je v grozi zavpila:

»Beživa! Črni pes si je slekel pulover ...«



»V tem hotelu imajo take zrezke, da sem jih zadnjič pojedel pet.«

»Tako dobre?«

»Ne, tako majhne.«



»Ali znaš špansko?«

»Znam.«

»Povej nekaj po špansko.«

»Buon giorno!«

»To je italijansko.«

»Glej, glej! Tega, da znam italijansko, še vedel nisem.«



Prvi šolski dan po počitnicah, matematika:

»Katera je najkrajša pot med eno in drugo točko?« vpraša učitelj.

Janez dvigne roko in pove:

»To bo najbrž tista pot, ki pelje od začetka do konca počitnic.«



Mama se odpravlja v trgovino, Katja je v kopalnici in mama jo vpraša:

»Poglej, koliko zobne paste še imamo!«

Nekaj časa je vse tiho, potem Katja sporoči:

»Malo manj kot pol metra.«



Na sodišču:

»Ali sta vidva v sorodnosti?«

»V zelo daljnem.«

»Ali ni on vaš brat?«

»Je. Vendar sem jaz prvi otrok, on pa enajsti.«



Ženska kupuje nove čevlje:

»Ozki so in kakšen dan ali dva vas bodo tiščali,« je dejal prodajalec.

»Nič hudega,« je odvrnila ženska, »jih bom pa prvič obula prihodnji teden.«

REŠITEV KRIŽANKE št. 2312

KRIŽANKA 2312	REBROV NASLEDNIK	AMALIOVA DRUŽBA	ZINKOVO IME	DEL OBRABE MAD OČMI	IZJANOST	KUMTNER TONE	KISIK	CLANI VERSKO SRUPNOSTI	NASLEJE PRI BREZČAK	MANJUT ANTON	JOD
POSLANI KI GA PRICA KULIČNO	P	R	I	Č	A	K	O	V	A	N	I
ČAS PRI- CAROVANJA	A	D	V	E	N	T	DOBA, ZOBNA V BESEDI REŠI	E	R	A	ŠVEDSKA CIRK KOSMAČ
PORTUGAL- SKA	P	HALO BREZ ODVOJ. SVETI OKROG NAS	A	L	O	POZORNJI SESALEC SLOV. SAMO- GLASNIKI	K	R	T	S	ŠVEDSKA CIRK KOSMAČ
... DVA, TRI	E	N	O	S	I	L	N	I	C	A	
VELIKA PRIPELA VROČINA	Ž	A	R	T	A	T	I	Č	K	A	
OTROK TEGA OČUJA	N	R	E	S	P	R	O	T	I	O	ŠVEDSKA CIRK KOSMAČ
STRBE PEKO ALI PEKVE	K	V	A	R	T	E	T	A	K	T	
AMPER SAMOČIST	A	ADAMČ KOLP OPREMAJA NAPRAVA	A	I	MALO PROSTORA KOTIKI KOROSČE	T	E	S	N	O	
KALIJ	K	SAVKA BREZ O PISTA BREZ P	A	V	Č	E	L	E	K	T	
MAHINA COPERTINA	L	I	N	A	P	POSOBA ZA ZAKRANJE IZ MESTO SREBRALA	K	O	R	E	KOS GRAB- LENEGA BLAGA
PROSTORNA BOKAL	O	S	T	A	D	5. ČRKA ABECED	K	O	N	E	C
PRI MUCIČNE	Š	T	E	F	A	N	ANIMEČKO VOSTROVO VELIKA DV. REKA	P	I	U	22. ČRKA ABECED PROF. SLOV. PALMENA
STANE BREZ GLAVE IN REPA	T	A	N	K	A	R	A	J	A	N	
ŠPANIJA	E	POGOSTEV REVNIR ZAKONCI KA ABECED	A	G	A	P	E	A	N	J	
KULTURNA RASTLINA	R	Ž	H	R	A	N	A	T	A		